

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE MÀSTER

LA SALUT MENTAL A LES AULES: COMPETÈNCIA LECTORA I APRENTATGE EMOCIONAL A LES ÀREES DE BIOLOGIA I GEOLOGIA I LLENGUA CASTELLANA.

Laura Bravo Quero

Màster Universitari Formació del Professorat

(Especialitat/Itinerari *Biologia*)

Centre d'Estudis de Postgrau

Any Acadèmic 2020-21

LA SALUT MENTAL A LES AULES: COMPETÈNCIA LECTORA I APRENTATGE EMOCIONAL A LES ÀREES DE BIOLOGIA I GEOLOGIA I LLENGUA CASTELLANA.

Laura Bravo Quero

Treball de Fi de Màster

Centre d'Estudis de Postgrau

Universitat de les Illes Balears

Any Acadèmic 2020-21

Paraules clau del treball:

Competència lectora; Educació emocional; Estratègies de lectura; Treball cooperatiu;

Salut mental

Vicent Sánchez i Grande

RESUM

Avui en dia, als centres educatius el treball de factors com la competència emocional, la competència lectora o la salut mental són mínims, dificultant la inclusió dels alumnes a la societat una vegada finalitzats els seus estudis. Són molts els programes i treballs que tracten aquests tres factors de forma separada, però és necessari crear-ne un que els tracti conjuntament per obtenir el màxim potencial dels alumnes i ajudar-los a desenvolupar tant la seva competència lectora com l'emocional, a més de tenir cura de la seva salut mental. Per això, el present treball desenvolupa una proposta de lectura i activitats amb la saga de llibres *Wonder*, de R.J. Palacio: aquesta proposta es basa en cercles de lectura i activitats de caire emocional per treballar la competència lectora i l'educació emocional, creant una base pel treball de la salut mental a cursos superiors, a més d'eines d'avaluació per estudiar l'eficàcia de la proposta. Pel desenvolupament d'aquesta s'ha proposat la col·laboració dels departaments de Biologia i Geologia i de Llegua Castellana.

PARAULES CLAU

Competència lectora; Educació emocional; Estratègies de lectura; Treball cooperatiu; Salut mental

AGRAÏMENTS

Primer de tot, vull donar les gràcies al meu tutor, Vicent Sánchez i Grande, per la seva ajuda incondicional durant la realització d'aquest treball: partint d'una experiència quasi nul·la en l'àmbit de l'Educació, els seus consells i la seva guia no ha fet sinó augmentar la meva confiança i la meva motivació per crear una proposta real llesta per aplicar als centres.

També vull donar les gràcies als amics que he fet durant el Màster de Formació de Professorat: mai han faltat les paraules d'ànim quan ens trobàvem una dificultat durant les Pràctiques o durant la creació d'aquest treball, i els seus consells tant per treballar com per descansar m'han ajudat a donar lo millor de jo mateix durant tot aquest procés.

Per últim, vull donar les gràcies a la meva família i amics: ells i elles han estat la meva principal font de suport i ajuda quan dubtava si una idea era bona o no per incloure-la a la proposta o quan tenia un moment d'ansietat.

ÍNDEX

1. JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL	5
2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	5
2.1. La salut mental i el seu treball als centres educatius	5
Promoció de la salut mental	6
L'acompanyament d'alumnes amb malalties mentals	7
2.2. Competència lectora: què és?	7
Comprensió lectora	8
Competència lectora	9
Relació entre la comprensió i la competència	10
2.3. Intel·ligència emocional i competència lectora	10
Disseny Universal per a l'Aprenentatge	11
Les competències clau	11
Relació entre la intel·ligència emocional i la competència lectora	13
2.4. L'actualitat: programes de millora i ajuda	15
L'aprenentatge emocional	16
Programes d'ajuda i millora	16
3. DESENVOLUPAMENT DE LA PROPOSTA	23
3.1. Objectius de la proposta	23
3.2. Introducció de la proposta	24
3.3. Definició i desenvolupament de la proposta	26
Definició de la proposta	26
Metodologia de la proposta	28
Sessions de treball: el diari d'emocions i les activitats	33
<i>El diari d'emocions i la seva estructura</i>	33
<i>Seqüenciació de les activitats</i>	35
3.4. Avaluació	39
Avaluació a classe	39
Avaluació de la proposta	43
4. CONCLUSIONS	44
5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	47
6. ANNEXES	51

1. JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL

Aquest treball sorgeix de dues percepcions personals: el desconeixement de la salut mental als centres escolars, i la falta de treball de la intel·ligència emocional.

Al llarg de les etapes educatives a l'institut, tant l'ESO com el Batxillerat, es proposen lectures obligatòries a les distintes assignatures de Llengües (Castellà, Català, Llengües Estrangeres...) amb l'objectiu de treballar la comprensió lectora i promoure la lectura. Durant el meu període a l'institut la majoria de llibres assignats tenien un tema en comú, les malalties mentals: quan llegíem les obres, tant a classe com a casa, generalment els alumnes no feien preguntes sobre per què els personatges sentien ansietat, o per què la protagonista se suïcidava; al contrari, ens limitàvem a "estudiar" el llibre per l'examen, sense comprendre els personatges, els seus problemes, les seves motivacions... Així, consider que és important tractar la salut mental i les malalties relacionades per tal que els joves, per una banda, tinguin més informació sobre aquest tema, i, per l'altra, siguin capaços d'ajudar amics i companys que mostrin indicis d'aquests tipus de problemes.

Per altra banda, la intel·ligència emocional va lligada a la salut mental, com veurem més endavant en aquest treball: així, treballant la intel·ligència emocional a les aules podem ajudar als alumnes a millorar la seva autoestima i autoconeixement, a més de treballar els conceptes d'empatia i cooperació entre persones per desenvolupar-se completament dins la societat.

2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

2.1. La salut mental i el seu treball als centres educatius

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), la salut mental és el conjunt d'activitats directament o indirectament relacionades amb el component de benestar mental de la salut (OMS, s.d.): la salut mental no es limita a l'absència de malalties o trastorns mentals, sinó que correspon a un estat de benestar on la persona pot dur una vida activa i participar en la comunitat on viu. La salut mental i el benestar són fonamentals per la nostra capacitat col·lectiva i individual de pensar, manifestar sentiments i interactuar amb els altres.

La salut mental ve determinada per una sèrie de factors com els socials, els psicològics, els biològics... Segons l'OMS, un dels factors de risc més important per l'aparició de trastorns mentals és el baix nivell educatiu (OMS, 2018), per tant és important oferir una bona educació als centres escolars, tant en l'àmbit de l'educació acadèmica com la intel·ligència emocional. Al voltant del 20% dels adolescents a escala mundial sofreixen trastorns mentals, sent el suïcidi la segona causa de mortalitat entre els joves de 15 i 29 anys (OMS, s.d.²): en aquest grup demogràfic, els trastorns mentals afecten especialment al rendiment escolar, a les relacions amb amics i companys i a la participació dins la societat (OMS, s.d.²).

Els canvis socials ràpids i les condicions estressants suposen una font de canvis negatius a la salut mental de les persones (OMS, 2018): aquestes dues condicions s'han vist amplificades per la pandèmia de COVID-19, ja que la gent ha sofert tant el pànic d'infectar-se de COVID-19 com tots els canvis a la vida diària derivats de la pandèmia.

Promoció de la salut mental

És important promoure la salut mental, especialment als centres educatius, per fomentar una vida saludable i equilibrada a tots els nivells de la salut de l'alumne. L'any 2018 l'OMS va redactar una sèrie de petits preceptes per ajudar a mantenir una salut mental equilibrada:

- La creació d'un ambient de respecte i protecció dels drets de les persones (civils, socials, culturals...) ajuda a promoure una bona salut mental.
- Les polítiques de salut mental no s'han de centrar únicament en el tractament de trastorns mentals, sinó que també és important incloure polítiques de promoció de la salut mental centrades als diferents sectors de la societat: l'educació, el treball, la justícia...
- Dins l'àmbit educatiu, algunes estratègies per promoure la salut mental són:
  - Intervencions durant la infància mitjançant la creació d'entorns estables i segurs per l'infant
  - Programes de suport i desenvolupament per nins i adolescents.

- Activitats de promoció de la salut mental i de prevenció de la violència a les escoles.

L'acompanyament d'alumnes amb malalties mentals

Als centres educatius de qualsevol nivell, a vegades ens oblidem que treballem amb persones i centrem el nostre pensament en els adjectius que acompanyen els alumnes (Pié i Álvarez, 2003): oblidadís, ansiós, depressiu, arrogant...; descriure un alumne, per exemple, a un professor substituït que acaba d'arribar mitjançant aquest tipus d'adjectius només serveix per assenyalar una marca negativa d'aquest alumne, estigmatitzant-lo i condicionant l'opinió del tutor abans d'haver conegut l'alumne. Així, un alumne que podríem haver acceptat fàcilment pot semblar-nos difícil de tractar perquè la seva característica s'imposa a la nostra ment, impeding un tracte normal (Goffman, 1963).

L'acompanyament és una manera d'entendre la relació entre el professional de l'acció socioeducativa (en el nostre cas, el professor) i la persona en situació de dificultat (l'alumne). Els processos educatius que es basen en l'acompanyament d'alumnes requereixen una renúncia de les idees preconcebudes sobre les persones amb malalties mentals i de les generalitzacions: les etiquetes que assignem als alumnes amb certes patologies eliminen la seva singularitat, forçant el seu estancament dins uns actes previsibles i tipificats (Pié i Álvarez, 2003). Segons Garino (1996), per acompanyament hem d'entendre "la inclusió d'un acte terapèutic preparat, inscrit en un projecte reflexionat i madurat en equip, el resultat del qual serà la millora de la salut mental d'un subjecte": aquesta millora dependrà fonamentalment de la relació professor-alumne, una relació construïda a partir de la disponibilitat a la confrontació de la incertesa que causa la malaltia mental i l'acceptació sense judicis sobre la diferència aliena.

2.2. Competència lectora: què és?

Molt sovint s'empra el terme "comprensió lectora" sense conèixer el seu significat exacte, ja que es tendeix a pensar que l'aplicació d'aquesta idea està relacionada amb la millora de la capacitat de les persones, en especial dels joves, per entendre els textos que llegim (Berko i Bernstein, 2010). La comprensió lectora, però, es pot confondre amb un altre concepte, la competència lectora: aquestes

dues idees es complementen entre si, ja que l'aplicació de la primera és fonamental per treballar correctament la segona. Així, a continuació exposarem algunes definicions dels dos termes per comprendre millor què són, com es poden treballar a les escoles i quins beneficis tenen pels alumnes.

Comprensió lectora

Respecte a la comprensió lectora, per a Snow (2001) aquest terme representa el procés d'extreure i construir un significat mitjançant la interacció amb el llenguatge escrit; segons Marina (2012), la comprensió lectora és la capacitat d'un individu, en aquest cas de l'alumne/a, d'entendre la informació presentada per l'autor al text escrit de la forma més objectiva possible, estant aquesta capacitat relacionada amb l'individu i les seves capacitats intel·lectuals i emocionals.

León et al. (2019) van realitzar un estudi sobre la comprensió lectora on van definir la següent idea: totes les persones posseeixen una comprensió pròpia de les coses, i en especial d'allò que troben als llibres; cada persona té una perspectiva particular quan empra la comprensió lectora: per algunes la comprensió és donar sentit a allò que estan llegint, per altres és cercar el significat d'allò que l'autor ha escrit o intentar comprendre els sentiments dels personatges... En general, el lector intentarà comprendre les emocions presents al text que llegeix perquè això l'ajudarà a comprendre les emocions pròpies, i també a comunicar aquestes emocions a les persones que l'envolten (León et al., 2019).

Solé (2011) va descriure la comprensió lectora com un procés complex organitzat com un itinerari amb distintes estratègies metacognitives: la primera estratègia apareix abans de començar a llegir, quan s'han de definir els objectius de la lectura, la motivació, els coneixements previs...; durant la lectura s'activen els processos cognitius relacionats amb diverses necessitats lectores (memòria, realització de preguntes durant la lectura, reconeixement d'idees principals...). Quan la lectura s'ha finalitzat, el lector ha de ser capaç d'explicar les idees generals del text, fer un resum d'aquest o respondre preguntes relacionades amb la informació presentada.

Basant-se en les definicions presentades, podem dir que la comprensió lectora és el conjunt d'experiències per les quals passa la persona que llegirà el text: la definició dels objectius de lectura, la lectura del text i la seva comprensió a nivell abstracte i a nivell emocional, i la capacitat de resumir el text i respondre preguntes en relació amb aquest.

Competència lectora

L'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OECD), responsable dels Informes PISA, defineix la competència lectora com "la capacitat de cada individu per comprendre i analitzar texts escrits amb la finalitat de desenvolupar els objectius i coneixements personals per participar plenament a la societat" (OECD, 2009). A més, l'OECD defineix cinc processos que el lector ha de seguir per arribar a assolir aquesta competència lectora: 1) l'obtenció d'informació, 2) el desenvolupament d'una comprensió de la informació, 3) l'elaboració d'una interpretació, 4) la reflexió sobre el contingut del text, i 5) la reflexió i valoració de la forma del text (OECD, 2009).

Un altre organisme relacionat amb l'estudi de la competència lectora és l'Associació Internacional per l'Avaluació del Rendiment Educatiu (IEA): aquesta associació és l'encarregada de realitzar l'Estudi Internacional del Progrés en Competència Lectora (PIRLS), que descriu la competència lectora com la capacitat de comprendre i emprar les formes de llenguatge escrit requerides o valorades per la societat (Jiménez, 2014). L'estudi PIRLS destaca quatre processos per desenvolupar correctament la competència lectora: 1) la localització d'informació, 2) la realització de raonaments per arribar a conclusions, 3) la interpretació i integració de les idees, i 4) l'anàlisi del contingut del text (Jiménez, 2014).

Per Marina (2012) la competència lectora és l'habilitat de l'ésser humà per emprar la comprensió lectora i poder ser útil a la societat que l'envolta: enfront de la definició de comprensió lectora d'aquest mateix autor, la competència lectora no és tant el caràcter individual del lector com la seva capacitat de socialitzar amb l'entorn i de desenvolupar la seva intel·ligència emocional.

Com a conclusió, podem dir que la competència lectora és la suma dels processos de comprensió lectora més la posterior aplicació de la informació obtinguda dins la societat que envolta el lector.

Relació entre la comprensió i la competència

És important remarcar que, tant per la competència com per la comprensió lectora, el paper de l'emissor és tan important com el del lector (Jiménez, 2014), ja que, encara que el lector vulgui fer seu el text que està llegint, la intenció primària de l'emissor (en aquest cas l'escriptor/a del llibre) és comunicar una idea per fer créixer uns sentiments al lector. Així, aquesta relació emissor – receptor permet definir una relació entre la comprensió i la competència lectores: l'acte de llegir correspon a la capacitat del receptor d'entendre el missatge de l'emissor de forma objectiva, i és aquesta comprensió lectora la que dona lloc a les bases de la competència lectora on el receptor emprarà la informació del text per relacionar-se dins la societat que l'envolta (Jiménez, 2014). Una altra manera de relacionar la comprensió i la competència lectores és la següent: la comprensió lectora és el fet dependent de cada persona per entendre allò que està llegint, i la competència lectora correspon al fet de donar forma a la informació adquirida segons la relació que té el lector amb les persones del seu voltant (Jiménez, 2014).

2.3. Intel·ligència emocional i competència lectora

L'estudi de Del Pilar et al. (2019) demostrà que, fa uns anys, encara es defensava la capacitat cognitiva com l'única font d'aprenentatge als alumnes, sense tenir en compte la seva motivació, els seus interessos, les seves emocions...; actualment, dins l'Educació, específicament amb les idees presentades a la xarxa afectiva del Disseny Universal d'Aprenentatge ([Annex 1](#)) i les competències clau (Ministerio de Educación y Formación Profesional, s.d.), s'insisteix en el desenvolupament de la personalitat i la capacitat d'autonomia i responsabilitat per treballar de manera adequada dins l'aula i ajudar als alumnes a participar dins la societat, tant dins com fora del centre.

Disseny Universal per a l'Aprenentatge

El Disseny Universal de l'Aprenentatge (DUA) és un conjunt de principis per aconseguir una educació igual per tots els alumnes (Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya, s.d.). Aquest grup de principis es divideix en tres grans grups de mesures d'actuació en funció de com es vol ajudar a l'alumne: hi ha mesures per augmentar la implicació de l'alumne en la tasca, per millorar la representació de la informació, i per oferir a l'alumne diferents mesures d'expressió. El primer d'aquests grups és conegut com la xarxa afectiva: el component emocional és un element crucial per a l'aprenentatge, ja que els alumnes difereixen notablement en les maneres en què poden implicar-se o motivar-se per aprendre (Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya, s.d.).

No existeix un mètode únic i universal per transmetre informació als alumnes, ja que aquests són una font de diversitat: preferiran treballar sols o en grup, amb eines digitals o amb paper i llapis, seguint una rutina o enfrontant-se a la novetat de cada dia...; és per tot això que és necessari emprar eines diverses per fomentar el compromís de l'alumne a l'aula. Tal com s'explica al DUA, tenir en compte les característiques de l'alumne ens permet crear entorns d'aprenentatge on se sentin implicats, ja que l'alumne ha de ser el protagonista del seu aprenentatge mitjançant la proposta de reptes i dinàmiques interessants (Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya, s.d.).

Així, podem emprar el vessant afectiu del DUA per treballar el desenvolupament de la personalitat i autonomia de l'alumnat: per exemple, es poden donar opcions d'autoregulació per l'alumnat (agendes, qüestionaris, escrits...), i es poden dissenyar estratègies per ajudar els alumnes a identificar el que han après i per comprendre les raons de les seves dificultats.

Les competències clau

Les competències clau es van desenvolupar per la Unió Europea per ajudar als estudiants a aconseguir un desenvolupament personal i professional que permetés la seva entrada a la societat (Ministerio de Educación y Formación Profesional, s.d.). Una competència des del punt de vista educatiu és la capacitat d'emprar els coneixements adquirits a una situació pràctica: al llarg de les etapes

educatives, hem d'ajudar a l'alumne a adquirir les habilitats i tècniques necessàries perquè sigui capaç de desenvolupar tasques a la societat (Ministerio de Educación y Formación Profesional, s.d.). Aquestes competències no s'adquireixen de forma ràpida i directa, sinó que les hem de treballar al llarg del temps per tal que els alumnes desenvolupin el seu ús.

Hem dit que amb les competències clau el nostre objectiu és ajudar als alumnes a desenvolupar la seva personalitat, entre altres coses: una manera de desenvolupar la personalitat és mitjançant el treball de la intel·ligència emocional, de manera que podem relacionar l'ús de les competències amb el desenvolupament de la intel·ligència emocional. Així, tenint en compte totes les competències clau contemplades al currículum educatiu, les presentades a continuació poden treballar-se més a les aules per fomentar el desenvolupament de la intel·ligència emocional:

- Amb la *competència lingüística* podem ajudar als estudiants a expressar les seves opinions obertament i de forma adequada per tal que els receptors de la seva opinió l'entenguin, i també a emprar el llenguatge com la principal eina per resoldre conflictes. Aquesta competència es relaciona amb la *competència social i cívica*, ja que amb aquesta els estudiants seran capaços de comunicar-se amb els altres de forma constructiva i mostrant tolerància i solidaritat.
- Gràcies a la *competència d'aprendre a aprendre* els alumnes poden aprendre, mitjançant eines inicials proporcionades pel professor, a gestionar, supervisar i avaluar el treball propi, i gràcies a això a poc a poc desenvoluparan la seva motivació, la curiositat i la confiança en si mateix i en el treball propi.
- La *competència social i cívica*, a més de la relació amb la llengua mencionada anteriorment, pot ajudar al desenvolupament de la intel·ligència emocional gràcies al treball de la tolerància per superar els prejudicis.
- La *competència de la iniciativa* està directament relacionada amb la capacitat d'autonomia de l'alumne: aquest desenvolupa la seva autoestima i el seu autoconeixement gràcies al treball de la capacitat per organitzar-se i aprendre a comunicar les idees

- Per últim, la *competència cultural* es relaciona amb totes les altres pel que fa al treball de la intel·ligència emocional, ja que l'estudiant treballa el seu pensament i la seva capacitat de comunicació.

Relació entre la intel·ligència emocional i la competència lectora

Els estudis realitzats durant els darrers anys sobre la intel·ligència emocional a alumnes demostren que existeix una relació entre la competència lectora i l'adaptació psicològica a l'aula, el benestar emocional i treballs futurs (Extremera i Fernández, 2004; Páez i Castaño, 2015).

El concepte d'intel·ligència emocional va ser introduït fa molts anys al panorama científic i educatiu, obtenint definicions diverses al llarg del temps que han enriquit aquest concepte (Del Pilar et al., 2019): per exemple, Salovey i Mayer (1990) van entendre la intel·ligència emocional com un tipus d'intel·ligència que permet a les persones gestionar les emocions i sentiments propis i els d'aquells que els envolten, discriminant i emprant la informació emocional per dirigir el seu comportament.

Els investigadors Extremera i Fernández defensen al seu estudi de 2004 que les habilitats emocionals dels alumnes influeixen en l'adaptació d'aquests dins l'aula i en el seu benestar emocional: segons ells, treballant la intel·ligència emocional es milloren les capacitats de percepció, comprensió i regulació emocional, vitals per l'adaptació al nostre entorn i pel nostre benestar psicològic (Extremera i Fernández, 2004). Treballar i avaluar la intel·ligència emocional dels estudiants pot ajudar als docents a obtenir informació sobre el desenvolupament afectiu dels seus alumnes, emprant la informació obtinguda per treballar amb altres professors de forma conjunta. Així, Extremera i Fernández van descriure tres tipus de tècniques per avaluar la intel·ligència emocional:

1. *Qüestionaris, escales i autoinformes*. Aquests mètodes són els més tradicionals, i es basen en el plantejament de frases curtes com a base d'avaluació de la intel·ligència emocional dels alumnes: seguint una escala Likert (Likert, 1932), els alumnes avaluen la informació presentada a les frases curtes mitjançant valors que van des de "Mai (1)" a "Sempre (5)", obtenint així la visió de l'alumne sobre les seves emocions.

Gràcies als qüestionaris i autoinformes podem obtenir informació sobre les habilitats i comportaments emocionals dels alumnes, el seu nivell de regulació afectiva, la tolerància a l'estrès... La informació emocional és pròpia del món interior de les persones, així que una manera de conèixer aquesta informació és demanant directament a l'estudiant com se sent enfront una situació a l'aula (Extremera i Fernández, 2004).

2. *Observadors externs*. Quan volem conèixer si una persona és capaç o no de gestionar les seves emocions, una opció és demanar a les persones del nostre voltant sobre com gestionam les situacions del dia a dia i les emocions que aquestes ens provoquen: gràcies a això podem estudiar el nivell d'habilitat emocional d'una persona des d'un punt de vista extern. Dins el context educatiu, podem demanar als professors i estudiants sobre un alumne concret: les seves interaccions amb la classe, la seva forma de resoldre conflictes, les estratègies per afrontar situacions estressants...

Aquest mètode té diverses limitacions: primer, l'avaluació per part d'un observador extern dependrà del comportament de la persona estudiada davant l'observador; segon, el context d'estudi principal serà l'aula, de manera que no podrem avaluar la intel·ligència emocional fora el centre educatiu; i tercer, amb aquest mètode només podem veure les habilitats interpersonals (entre l'estudiant i l'observador), no les intrapersonals.

3. *Tasques executives*. Aquest últim mètode es va dissenyar per evitar les limitacions dels dos anteriors: per una banda, evitam que l'alumne doni respostes diferents de la realitat només per voler quedar bé, i per l'altra es disminueix la influència d'observadors externs. Així, aquest mètode es basa en el plantejament de problemes emocionals a l'alumne, que els haurà de resoldre: hi ha distints tipus de problemes emocionals segons el nostre objectiu (avaluar la percepció emocional, la gestió emocional, la resolució de conflictes...).

Si ens centram a l'àmbit educatiu, l'estudi de Barraza-López et al. (2017) amb alumnes de Medicina va concloure que existeix una relació significativa entre els símptomes de depressió i ansietat amb la intel·ligència emocional, afirmant que

la falta de percepció i desenvolupament d'aquesta intel·ligència per part dels professors actua com un mètode protector enfront de la càrrega emocional negativa dels alumnes; per altra banda, Extremera et al. (2007) van demostrar que alts nivells d'intel·ligència emocional als estudiants estan relacionats amb un menor esgotament i estrès i una major eficiència a les classes. Així, en relació amb la millora de la intel·ligència emocional, els resultats del metanàlisi d'Hodzic et al. (2018) destaquen l'eficàcia dels programes d'intel·ligència emocional i la necessitat de continuar el desenvolupament d'eines que permetin promoure els recursos emocionals.

Partint del concepte d'intel·ligència emocional mostrat anteriorment, és important introduir ara la relació entre aquesta intel·ligència i el desenvolupament de la competència lectora. S'han realitzat moltes investigacions que han mostrat una relació positiva entre la intel·ligència emocional i la competència lectora: Freitas (2012) va descobrir una correlació positiva entre la intel·ligència emocional dels estudiants i el nombre de llibres llegits durant el curs escolar, i Vilches (2004) va assenyalar la importància de la literatura com a recurs pel reconeixement i gestió de les emocions, ja que l'alumne descobreix una gran varietat de personatges i situacions que li permetran aprendre a respondre emocionalment als sentiments propis. Caballero i García-Lago (2010) van justificar l'ús de la lectura als programes d'intervenció per les competències emocionals: els seus estudis van demostrar que la lectura influeix en la competència emocional dels alumnes de manera que aquells que llegeixen de forma regular tenen una millor percepció dels sentiments d'aquells que els envolten.

2.4. L'actualitat: programes de millora i ajuda

Fins ara hem introduït els conceptes de competència lectora i intel·ligència emocional i com afecten la vida dels alumnes, però també és important conèixer els programes que apliquen aquestes dues metodologies a les aules. Així, en aquest apartat veurem diversos programes, tant nacionals com internacionals, enfocats en el treball tant de la competència lectora com de la intel·ligència emocional als centres educatius; abans d'això, però, hem d'introduir un concepte nou relacionat amb la intel·ligència emocional: l'aprenentatge emocional.

L'aprenentatge emocional

Maciel (s.d.) descriu l'aprenentatge emocional com el procés de les persones per adquirir coneixements i habilitats necessàries per reconèixer i manejar les emocions pròpies, mostrar interès per les emocions d'aquells que ens envolten i reaccionar adequadament davant els problemes. És important crear un entorn segur, on els estudiants es senten respectats i motivats, per promoure l'ús de les habilitats emocionals: als centres educatius els estudiants poden sofrir una gran varietat de problemes relacionats amb la seva salut mental, com són els trastorns mentals, els problemes d'adaptació, el *bullying*..., així que la creació i implementació de programes d'aprenentatge emocional poden ajudar als alumnes a entendre la seva situació i establir vincles amb les persones que els volen ajudar.

Gutiérrez (2018) va descriure que l'aprenentatge relacionat amb la intel·ligència emocional ha de treballar una sèrie d'idees enfocades en el benestar de l'alumne:

- La motivació: podem emprar l'aprenentatge emocional per ajudar els alumnes a marcar els seus objectius en funció de les seves necessitats.
- L'autoestima: quan l'alumne té una imatge positiva de sí mateix, la seva capacitat d'assimilació d'informació millora.
- Participació activa a classe: quan un alumne participa activament a classe, millora la seva capacitat d'assimilació d'informació i les seves habilitats socials, ja que ell/a interactua amb el docent i els companys de classe.

Programes d'ajuda i millora

Maciel (s.d.) descriu al seu treball els diversos òrgans educatius que participen en l'aprenentatge emocional. Aquests òrgans són els següents:

- *Treball directe amb els alumnes*. Els mètodes més eficaços per treballar les habilitats socials i emocionals han de ser actius i participatius: podem, per exemple, fomentar el diàleg com a mètode de resolució de conflictes, treballar la cooperació i el treball en equip mitjançant projectes, crear programes d'acompanyament entre estudiants per fomentar el suport entre iguals...

- *Intervenció del director del centre.* Els directors d'escoles i instituts tenen una gran responsabilitat en la implementació de programes d'aprenentatge emocional, ja que, com hem mencionat al llarg del treball, la intel·ligència emocional és molt important pels alumnes. Així, el director/a del centre pot:
  - Desenvolupar projectes i avaluacions per determinar les necessitats dels alumnes a nivell emocional.
  - Tenir els recursos necessaris per implementar projectes d'aprenentatge emocional.
  - Promoure la participació del personal docent i administratiu per participar en projectes d'aprenentatge emocional.
- *Intervenció del professorat.* Encara que el paper principal dels docents és dirigir i participar en el procés ensenyament-aprenentatge, dins el context de l'aprenentatge emocional el docent té altres funcions igual d'importantes: participar en el comitè d'aprenentatge emocional del centre, mantenir un canal de comunicació amb les famílies per reforçar aquest aprenentatge a casa, crear oportunitats pel treball de l'aprenentatge emocional a classe...

Partint d'aquests punts d'actuació, a continuació veurem 3 programes, tant a escala nacional com internacional, que treballen l'educació emocional dins els contextos educatius:

A. *Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar*

L'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar (Convivèxit) és una organització a les Illes Balears destinada a donar consell i suport als centres educatius amb l'objectiu de treballar la millora de la convivència escolar: aquest objectiu general inclou una sèrie d'objectius més específics, com el foment de la convivència positiva, l'assessorament a centres educatius, l'elaboració de normatives i recursos... Tots aquests objectius específics es desenvolupen en profunditat al Pla de l'Institut de Convivència 2015-2019, desenvolupat l'any 2008 entre la Conselleria d'Educació i Universitat i l'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar.

A la pàgina web de Convivèxit podem trobar diversos programes i recursos enfocats en el treball de la convivència a les aules (Institut per a la Convivència

i l'Èxit Escolar, s.d.): en aquest treball ens centrarem en els recursos relacionats amb l'educació i el benestar emocional.

• **Recursos per a l'atenció psicosocial:** la Conselleria d'Educació i Universitat i Convivèxit van desenvolupar recursos emocionals dins el Pla de Retorn a les Aules, conseqüència de la pandèmia de COVID-19 que ha afectat la nostra societat des de fa un any i mig. Alguns d'aquests recursos són:

– Capsa d'eines per la millora del benestar emocional. Aquesta capsa d'eines inclou recursos per treballar l'educació emocional i la cohesió de grup: alguns d'aquests recursos són exemples de programes d'educació emocional desenvolupats a diferents punts d'Espanya, exercicis d'autoregulació emocional, eines per l'expressió d'emocions...

– Estratègies d'identificació de problemes psicosocials a l'alumnat de Secundària. Aquest recurs inclou els diferents factors estressants que afecten la vida d'un adolescent (canvis del cos, adaptació a l'entorn de l'institut, canvis en l'autoestima i autoconcepte...), els efectes que tenen els moments traumàtics a la vida d'un jove (problemes de gestió de les emocions, aparició de trastorns emocionals o mentals), les formes d'actuació dels adults per ajudar els joves (tractar l'adolescent com una persona adulta, respectar el seu espai, animar a expressar els sentiments)...

• **Assetjament:** a Convivèxit també trobam una gran varietat de recursos enfocats en l'assetjament o *bullying*, tant de caràcter informatiu per alumnes i professors com d'ajuda per aquells alumnes que passen per aquesta situació. Així, aquests recursos poden emprar-se dins el context de l'educació emocional, ja que podem treballar amb els alumnes els conceptes d'empatia, ajuda als altres, diàleg en lloc de violència... Per altra banda, també podem emprar aquests recursos per ajudar els alumnes que sofreixen assetjament, independentment de si aquesta situació afecta la salut mental o no.

- **Suïcidi i autolesions:** aquests dos actes solen estar relacionats amb un trastorn emocional greu que ha evolucionat al llarg del temps fins a la necessitat d'infligir-se dolor a un mateix. Hem mencionat que el suïcidi és la segona causa de mortalitat entre els joves, per tant és important dissenyar i emprar eines per acompanyar i ajudar els joves amb trastorns emocionals per tal de prevenir l'aparició de desitjos suïcides; igualment, també s'han d'emprar eines per prevenir els comportaments relacionats amb els desitjos d'autolesionar-se. Així, a Convivèxit podem trobar diversos recursos relacionats amb la prevenció i actuació davant conductes suïcides, a més de recursos per identificar conductes d'autolesió i per ajudar els alumnes que les presenten.

B. *Material de la Diputació de Guipúscoa*

El Govern Basc inclou dins el seu programa de convivència positiva una sèrie de recursos enfocats en l'educació emocional: educació de les emocions, assertivitat, dinàmiques d'aula... Dins tots aquests recursos destaquen els materials elaborats per la Diputació de Guipúscoa, enfocats en el treball de la intel·ligència emocional: segons la descripció general dels materials, aquest programa d'intel·ligència emocional té l'objectiu d'aconseguir que els estudiants adquireixin competències emocionals al llarg de la seva formació acadèmica per tal d'augmentar el seu nivell de benestar personal i convertir-se en persones responsables (Eskolabakegune, s.d.). Aquests materials inclouen tots els nivells educatius, des d'Infantil fins Batxillerat, però en aquest treball ens centrarem en els recursos de Secundària i Batxillerat.

- **Secundària.** Els recursos per aquesta etapa educativa es divideixen en dos cicles, de 12 a 14 anys (primer cicle) i de 14 a 16 anys (segon cicle), i ambdós cicles tenen en comú l'estructura dels recursos: trobam, per una banda, el programa de desenvolupament del projecte a les aules per treballar la intel·ligència emocional, i, per l'altra, les fitxes i activitats dissenyades per cada etapa del projecte; a més, als projectes dels dos cicles es menciona la importància del treball de la intel·ligència emocional a les aules, i les característiques del programa: els objectius, els continguts a tractar i a

emprar, la metodologia a seguir i els efectes esperats, i els mètodes d'avaluació.

Dins aquestes característiques destaquen dos punts, els objectius del programa i la metodologia a emprar: els objectius són de tipus general i específic, i se centren en el desenvolupament integral de l'alumne, la identificació i desenvolupament de les emocions, la millora de les relacions interpersonals, la millora de la tolerància a la frustració... Respecte a la metodologia, els recursos i activitats a emprar s'estructuren seguint les competències emocionals: consciència emocional, regulació emocional, autonomia emocional, habilitats emocionals i habilitats de benestar; partint d'aquí, el projecte explica quan i com s'estructura el treball a classe tenint en compte temporització, objectius de l'activitat, recursos...

- **Batxillerat i Cicles Formatius Mitjans.** L'estructura del programa és igual que la de Secundària: tenim tant el programa de desenvolupament del projecte com el document amb les activitats a plantejar a l'aula, i els projectes segueix la mateixa estructura d'objectius, continguts a tractar i a emprar, metodologia a seguir i mètodes d'avaluació. Abans hem destacat els objectius i la metodologia a emprar, que són iguals en aquests nivells educatius: la diferència principal és el tipus d'activitats, més desenvolupades i complexes en aquests nivells que a Secundària. A més, en la contextualització de l'educació emocional a Batxillerat s'especifica que els recursos i activitats plantejats al projecte són més específics que els dels nivells educatius inferiors, ja que els estudiants a aquesta etapa són més conscients de com els seus actes afecten les persones del seu voltant.

C. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning

El Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) és una entitat americana dedicada a estudiar i treballar en el camp de l'aprenentatge emocional amb l'objectiu d'implementar aquest mètode de treball a les aules. En l'àmbit de les àrees de treball, CASEL està implicat en diversos projectes per implementar l'aprenentatge emocional als centres educatius americans: a més de comitès d'assessorament i iniciatives de treball

als centres, també existeix un programa d'anàlisi i avaluació de recursos d'aprenentatge emocional.

Al lloc web de CASEL podem trobar molta informació sobre l'aprenentatge emocional: què és, els seus beneficis, quins són els components principals, les àrees d'actuació dins la comunitat educativa (a l'escola, la classe, la zona escolar...), i fins i tot una biblioteca en línia on podem trobar recursos de tots tipus sobre l'aprenentatge emocional; a més, a la web també trobam un apartat dedicat a eines de suport per aquells centres educatius que volen implementar l'aprenentatge emocional a les seves aules.

Dins la biblioteca en línia trobam els recursos agrupats per tipus i per temàtica, i de tots els materials presents vull fer una menció als relacionats amb la situació actual, la pandèmia de COVID-19: CASEL té un apartat de recursos específics per l'ajuda als alumnes en aquesta situació d'incertesa i ansietat que ha generat la pandèmia, tractant tant les passes a seguir per ajudar als professors per implementar un aprenentatge emocional dins el context de la pandèmia com els diferents recursos i estratègies a emprar a classe (en línia i presencial) per ajudar als alumnes.

Fins ara ens hem centrat en programes de treball de l'educació emocional, però també és important tractar els programes d'estudi i millora de la competència lectora.

Un exemple d'organisme que estudia la competència lectora és el Programa Internacional per l'Avaluació de l'Estudiant (PISA), un programa creat per l'OECD per avaluar les habilitats i coneixements dels estudiants de quinze anys arreu del món dins les àrees de Matemàtiques, Ciències i Lectura (OECD, s.d.), a més de l'actitud i les motivacions dels estudiants, i també per promoure el treball en equip i el pensament creatiu. A més de la qüestió acadèmica, les proves contemplades al programa PISA també tenen en compte la part més personal de la vida de l'alumne: es poden emprar qüestionaris per avaluar l'actitud de l'alumne sobre l'escola, el seu període dins els diferents nivells educatius, la influència de la família al seu rendiment...

Respecte a la competència lectora, aquesta és avaluada mitjançant les proves de Lectura contemplades a les proves PISA: una vegada l'estudiant realitza les proves, la puntuació obtinguda reflectirà la seva competència lectora.

Per altra banda, hi ha propostes a nivell individual, sense implicar organitzacions externes, per treballar la competència lectora: una d'aquestes propostes és la presentada per Flores i Duran (2013), que introdueixen la metodologia de lectura en parella per millorar la competència lectora i aplicar el treball cooperatiu a les aules: partint d'una experiència pilot a un centre barcelonès, es va fomentar la implementació del programa a diversos centres educatius, oferint formació i recursos pels professors que volien provar l'experiència. Amb l'objectiu de desenvolupar la competència lectora, aquesta proposta emprà les tutories entre alumnes i fulles d'activitats per treballar la lectura en parelles i la comprensió lectora; altres objectius d'aquest treball són l'aplicació de metodologies inclusives a les aules, fomentar la cooperació entre companys i desenvolupar noves didàctiques per l'ensenyament de Llengües.

La tutoria entre iguals emprada a aquesta proposta parteix de la cooperació entre alumnes, que ajuda als alumnes a preparar-se per interactuar i cooperar amb les persones que els envolten dins la societat, i del reconeixement de les diferències que mostren les persones com a individus. Mitjançant l'ajuda i direcció del docent, es creen parelles d'alumnes on cadascun tindrà un rol: el de tutor o el de tutoritzat segons l'experiència i les capacitats de l'alumne. En aquestes condicions de rols distints, els alumnes s'ajuden mútuament i possibiliten el desenvolupament del seu aprenentatge durant la tasca de comprensió lectora a realitzar, mostrant un resultat un poc distint: l'alumne tutoritzat aprèn més gràcies a l'ajuda de l'alumne tutor, i aquest té l'oportunitat tant d'aprendre com de millorar les seves habilitats de responsabilitat i reflexió, entre altres.

Per relacionar aquesta estructura de rols tutor-tutoritzat amb la competència lectora, podem dir que, des de la perspectiva interactiva de la lectura, l'actuació de l'alumne tutor és clau per estimular l'activitat mental constructiva del tutoritzat (Flores i Duran, 2013); a més, la relació de parella al llarg de l'activitat ajuda a desenvolupar les habilitats metacognitives per treballar amb el text: aquestes habilitats es relacionen amb la lectura gràcies al fet que, durant la lectura, la

metacognició ajuda a desenvolupar l'autoconcepte de l'alumne partint de la informació que està obtenint del text.

Respecte a la proposta concreta de "Llegim en parella" de Flores i Duran (2013), aquesta es basa en l'ús de diversos materials i recursos per assegurar el compliment dels objectius mencionats: tant professors com alumnes reben una petita formació prèvia per comprendre la metodologia a seguir i el seu rol dins la proposta, i posteriorment s'organitzen les sessions de lectura a classe. Al llarg de vint-i-quatre sessions de mitja hora cadascuna, els alumnes empen fulles d'activitats per seguir el desenvolupament de la proposta: partint d'unes activitats prèvies a la lectura, primer el tutor i després tots dos alumnes a la parella llegeixen el text, per després avaluar la comprensió del text i realitzar una última lectura per part del tutoritzat.

3. DESENVOLUPAMENT DE LA PROPOSTA

3.1. Objectius de la proposta

L'objectiu general d'aquesta proposta és tractar la salut mental al llarg de les etapes educatives de Secundària i Batxillerat mitjançant distintes lectures a diversos nivells educatius.

Aquest objectiu general inclou els següents objectius específics:

- Millorar la competència lectora dels alumnes mitjançant metodologies de lectura en parelles.
- Treballar l'educació emocional a les aules mitjançant activitats i projectes centrats en les competències de l'aprenentatge emocional.
- Fomentar els hàbits de lectura entre els adolescents a través de la conscienciació de la importància de la lectura com a font de coneixement i aprenentatge.
- Tractar la salut mental i els trastorns associats al llarg dels nivells educatius, centrant-nos en el nivell de Primer de Secundària.

3.2. Introducció de la proposta

Per desenvolupar els objectius proposats, s'ha dissenyat una proposta de lectura a escala de centre amb la possibilitat de ser modificada i adaptada a les necessitats de cada centre i cada classe. Aquesta proposta té una durada de quatre anys, incloent lectures relacionades amb algun aspecte de la salut mental per tres anys de l'Educació Secundària i l'últim any de Batxillerat: excepte el nivell de Primer de Secundària, on es proposen lectures per dues de les tres avaluacions, a la resta de nivells hi ha lectures només per una avaluació.

A tots els nivells educatius la proposta inclou la coordinació dels departaments de Biologia i un dels departaments de Llengua, bé Castellana, Catalana o Anglesa, depenent de l'elecció del centre: més endavant veurem que amb les lectures desenvolupades a la proposta es treballaran diversos punts dels blocs curriculars de les assignatures de Biologia i Geologia i Llengua Castellana, incentivant el desenvolupament de l'aprenentatge cooperatiu i transversal. Basant-nos en les assignatures proposades, els coordinadors del projecte al centre són els docents del departament de Biologia i Geologia i Llengua Castellana.

A causa de les limitacions d'espai i temps pel desenvolupament d'aquest treball, el pla de lectura presentat més endavant només inclou el nivell educatiu de Primer de Secundària, però s'ha considerat oportú afegir un petit quadre resum de les lectures d'altres cursos amb l'assignatura de Biologia i Geologia (Taula 1).

Taula 1. Presentació de les lectures proposades pels nivells educatius de Tercer i Quart d'ESO i Segon de Batxillerat per tractar la salut mental a les aules.

LECTURA	Saga de còmics <i>Heartstopper</i> (Alice Oseman)
<i>Nivell</i>	Tercer d'ESO: avaluació triada pels coordinadors del projecte al centre.
<i>Departaments</i>	Biologia, Llengua Anglesa
<i>Resum</i>	Al llarg dels petits còmics que formen aquesta saga descobrim la història del Charlie i el Nick, dos al·lots que s'enamoren i a poc a poc

	desenvolupen una relació a un ambient on l'homofòbia, la depressió i l'anorèxia intenten separar-los.
<i>Raó</i>	Per una banda, a Tercer d'ESO l'assignatura de Biologia se centra en la salut humana, tractant superficialment la comunitat LGBTQ+ al tema de la reproducció humana. Així, mitjançant la lectura d'aquests llibres els estudiants poden conèixer un poc més aquesta comunitat: les distintes sexualitats, les distintes identitats de gènere, els problemes relacionats... Per altra banda, un dels personatges principals, el Charlie, sofreix de depressió i anorèxia a causa de la negació de la seva homosexualitat i els atacs homòfobes a etapes primerenques de la seva vida: des del punt de vista de la salut mental, tractar la depressió i l'anorèxia a les aules pot ajudar a alumnes amb símptomes d'aquests trastorns a cercar ajuda.
LECTURA	<i>El meu germà Pol</i> (Isabel-Clara Simó)
<i>Nivell</i>	Quart d'ESO: avaluació triada pels coordinadors del projecte al centre.
<i>Departaments</i>	Biologia, Llengua Catalana
<i>Resum</i>	La Montse és una adolescent amb un germà, el Pol, amb la síndrome de Down: a mesura que aprofundim en el llibre, veiem com la família dels dos germans no acaba d'acceptar que el Pol és una persona independent, deixant-lo als cuidats de la Montse; per culpa de la frustració d'intentar ser una persona independent i separada de la seva síndrome, el Pol acaba suïcidant-se.
<i>Raó</i>	És important realitzar una lectura a fons d'aquest llibre per comprendre la frustració dels dos germans per no tenir el suport familiar en els cuidats del Pol, a més de veure com és realment la síndrome de Down i els obstacles que han d'afrontar les persones amb aquesta síndrome. Per últim, és interessant analitzar les experiències de la Montse i com tenir cura del Pol sense quasi suport patern i matern afecta la seva salut mental.
LECTURA	<i>Las ventajas de ser un marginado</i> (Stephen Chbosky)
<i>Nivell</i>	Segon de Batxillerat: avaluació triada pel coordinador del projecte al centre.
<i>Departaments</i>	Biologia, Llengua Castellana
<i>Resum</i>	Mitjançant la redacció de cartes a un "amic" (el lector), el llibre presenta experiències a l'institut des del punt de vista del Charlie, un al·lot reservat i amb poques habilitats socials que es fa amic dels alumnes més populars del centre gràcies als quals comença a explorar un poc més la seva vida.

<i>Raó</i>	És molt important dir que aquest llibre no és adequat per nivells inferiors a Segon de Batxillerat per la complexitat dels trastorns mentals del Charlie i les experiències per les quals ell i els seus amics han passat, essent la principal l'abús sexual per part d'adults quan els joves encara eren nins. Considerar que la lectura d'aquesta obra és interessant per introduir al tema de la salut mental els trastorns com l'autisme o la passivitat-agressivitat, a més de com les experiències traumàtiques (en aquest cas l'abús sexual) afecten les persones.

3.3. Definició i desenvolupament de la proposta

Definició de la proposta

La proposta d'aquest Treball de Fi de Màster es basa en tres dels quatre llibres de la saga *Wonder*, amb autoria de R.J. Palacio i il·lustracions de Tad Carpenter, per treballar al llarg de les tres avaluacions de Primer d'ESO. Els llibres triats (Figura 1) són:

- *La lección de August*: publicat per l'editorial Nube de Tinta l'any 2012, traduït per Diego de los Santos Domingo.
- *La historia de Julian*: publicat per l'editorial Nube de Tinta l'any 2020, traduït per Verónica Canales Medina.
- *Charlotte tiene la palabra*: publicat per l'editorial Nube de Tinta l'any 2016, traduït per Diego de los Santos Domingo.

A la Taula 2 es presenta un petit resum de cada un dels llibres, més la raó de la seva elecció com a lectures per aquesta proposta. A més de l'explicació breu sobre els tres llibres inclosa a la Taula 2, un del tema comú als tres és l'assetjament, tant des del punt de vista de l'assetjador (*La historia de Julian*) com de l'assetjat (*La lección de August*, *Charlotte tiene la palabra*), a més de la formació de noves amistats (*La lección de August*, *Charlotte tiene la palabra*) i pèrdua de les antigues (*La historia de Julian*), a més de la solidaritat, l'empatia i el penediment (tots els llibres).

Taula 2. Presentació de les lectures proposades pel nivell educatiu de Primer d'ESO.

LECTURA	Saga <i>Wonder</i> (R.J. Palacio)
<i>Nivell</i>	Primer d'ESO: – Primera avaluació: <i>La lección de August</i> – Segona avaluació: <i>La historia de Julian, Charlotte tiene la palabra</i>
<i>Departaments</i>	Biologia, Llengua Castellana
<i>Resum</i>	Al llarg de la saga d'aquests tres llibres coneixem la història de l'August, un nin amb problemes de salut que li van provocar malformacions a la cara i que comença el seu primer any d'institut; a <i>La lección de August</i> coneixem més la història de l'August, els seus amics i família a mesura que el curs avança. A <i>La historia de Julian</i> aprofundim en la història de Julian, el nin que assetja l'August durant el seu primer any d'institut, i a <i>Charlotte tiene la palabra</i> seguim el desenvolupament de la Charlotte i les seves noves amistats i reptes a l'escola.
<i>Raó</i>	• Amb <i>La lección de August</i> treballam la consciència emocional i la identificació d'emocions pròpies i dels altres, a més dels conceptes d'empatia i habilitats emocionals. • Amb <i>La historia de Julian</i> treballam més l'assetjament i l'efecte que té en les persones afectades i la persona que assetja, a més de la consciència emocional. • Amb <i>Charlotte tiene la palabra</i> deixam un poc de banda la història de l'August per centrar-nos en Charlotte i les seves amistats, treballant amb això les habilitats emocionals i la consciència emocional.

Cada centre té la llibertat d'aplicar les modificacions i adaptacions que es creguin convenients per treballar adequadament la lectura i educació emocional amb les lectures proposades. A més d'aquesta llibertat, a aquesta proposta s'inclouen una sèrie d'adaptacions pensades per ajudar a treballar adequadament la competència lectora tenint en compte el nivell lector dels alumnes i els recursos del centre: cada adaptació s'inclourà allà on sigui necessària (metodologia, seqüenciació, organització...) per permetre un seguiment i comprensió de la proposta adequats.

La proposta pel nivell educatiu desenvolupat en aquest treball es realitza des dels departaments de Biologia i Geologia i de Llengua Castellana, emprant les hores de classe de cada assignatura seguint la metodologia presentada al següent apartat (resumida a la Figura 2). Les lectures proposades estan traduïdes al castellà, per tant s'ha afegit el departament de Llengua Castellana per treballar amb el de Biologia: si el centre ho prefereix, però, existeix l'opció de cercar els llibres en català, canviant el departament de Llengua al de Llengua Catalana.

Figura 1. Portades dels llibres emprats a la proposta.

Metodologia de la proposta

Segons els currículums oficials publicats a la pàgina web de la Conselleria d'Educació i Formació Professional (s.d.), la càrrega horària a Primer d'ESO de les assignatures implicades en el projecte són tres hores per Biologia i Geologia (d'ara endavant BioGeo) més tres hores per Llengua Castellana (d'ara endavant Castellà); a més d'aquestes dues assignatures, també s'empra l'hora setmanal de Tutoria, arribant a un màxim de set hores setmanals emprades en aquest projecte.

D'aquestes set hores setmanals, només l'hora de Tutoria es destina quasi completament al treball de l'educació emocional i salut mental, mentre que a les assignatures de BioGeo i Castellà només s'empren una part de la classe. A aquestes dues assignatures el mètode de treball es basa en la metodologia de lectura per parelles, similar a la descrita per Flores i Duran (2013), durant els

primers deu minuts de la classe: la classe es distribueix en grups de quatre alumnes, que es poden formar a principi de curs per fomentar la creació d'una relació entre els estudiants anterior al projecte, i dins cada grup es formen dues parelles que poden anar canviant al llarg de les sessions. Així, durant els primers deu minuts de classe els alumnes es dediquen a llegir les pàgines proposades per aquell dia: durant aquest període de lectura els companys i companyes poden xerrar entre ells per resoldre dubtes, plantejar preguntes, fer comentaris...

Per cada setmana es proposen una sèrie de pàgines a llegir per poder seguir el ritme de la proposta i fer les activitats plantejades: ara bé, tenint en compte que tots els estudiants mostren ritmes de lectura, comprensió, interacció..., una opció és emprar les dues hores de lliure disposició setmanals per a terminar les lectures d'aquella setmana abans de la sessió d'activitats a Tutoria; a aquestes sessions extra d'hores de lliure disposició es mantindria la planificació de deu minuts de lectura per mantenir un ritme constant, encara que es pot donar més temps per aquells alumnes que ho requereixin.

Una vegada fetes les lectures de la setmana, a la sessió de Tutoria es realitzen una sèrie d'activitats enfocades en repassar els capítols llegits durant la setmana i relacionar-los amb conceptes senzills de salut mental gràcies al treball de l'educació emocional: primer s'empren els deus primers minuts per treballar en un diari d'emocions (l'estructura del qual veurem més endavant) on els alumnes han de reflectir allò que han llegit des d'un punt de vista emocional (què han sentit, pensaments sobre el que llegeixen, relacions amb les seves experiències personals...), i la resta de la sessió es dedica a dur a terme les activitats planificades per aquell dia.

En aquesta proposta la sessió de Tutoria s'ha pensat per ser una de les darreres de la setmana (a l'[Annex 2](#) es pot veure un model d'horari escolar pensat per Primer d'ESO), però el centre té l'opció de modificar la distribució de la sessió d'activitats i dels moments de lectura en funció del seu propi calendari.

Per últim, la lectura dels tres llibres proposats només inclou les dues primeres avaluacions, de manera que la tercera avaluació es destina a la realització de

projectes més interactius i complexos relacionats amb l'educació emocional i les lectures.

Figura 2. Infografia resum de la proposta de treball per Primer d'ESO. Font: elaboració pròpia.

Així, tenint en compte les set hores de treball setmanals a les dues primeres avaluacions, els projectes de la tercera avaluació i el calendari escolar oficial de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, a l'[Annex 3](#) s'ha inclòs la programació del projecte pel que fa al calendari escolar d'un centre: pel disseny

d'aquest calendari s'han emprat com a bases el calendari oficial del curs escolar 2020-2021, publicat per la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca (2020), i el calendari escolar de l'institut públic IES Son Rullan (s.d.).

- **Relació amb el currículum**

Ja hem dit que tot el projecte es treballa des del context de les assignatures de BioGeo i Castellà: ambdues assignatures tenen un currículum definit en distints blocs curriculars que es veuen al llarg de les etapes educatives (Conselleria d'Educació i Formació Professional, s.d.). Gràcies a aquesta distribució per blocs podem lligar els continguts dels tres llibres amb els currículums de les assignatures:

- Llengua Castellana. A aquesta assignatura es treballen tots els blocs contemplats al currículum en major o menor mesura: els blocs 1 i 2, Comunicació oral i escrita respectivament, es treballen al llarg del desenvolupament de les activitats a les sessions de Tutoria; el bloc 1 es treballa també durant els moments de lectura en parelles, i el bloc 2 s'aplica durant la redacció del diari d'emocions. El bloc 3, Coneixement de la llengua, es treballa de forma parcial amb la redacció del diari d'emocions, i el bloc 4, Educació literària, es treballa gràcies a la lectura dels llibres proposats i les activitats a Tutoria. De tots els blocs presentats, el que més es treballa és el de comprensió lectora gràcies a l'ús de metodologies motivadores que poden tenir un impacte positiu en els alumnes no sols en la lectura sinó també en la seva competència emocional.
- Biologia i Geologia. El currículum d'aquesta assignatura inclou uns blocs de continguts a repartir entre Primer i Tercer d'ESO: en aquesta proposta els blocs a tractar es relacionen de manera indirecta amb les lectures gràcies a les activitats, on es plantegen situacions i activitats lligades d'alguna manera amb els continguts de BioGeo. Així, els blocs tractats a aquesta proposta són el bloc 2 (La Terra a l'Univers), el bloc 3 (La Biodiversitat) i el bloc 4 (Les persones i la salut): tots ells es tracten específicament amb activitats concretes, però el bloc 4 és el més treballat gràcies a les activitats

desenvolupades per les sessions de Tutoria, relacionades amb la salut mental i la competència emocional dels alumnes.

A la Taula 3 es presenten els blocs curriculars de cada assignatura treballats conjuntament amb les lectures.

Taula 3. Blocs de continguts dels currículums de Biologia i Geologia i Llengua Castellana a treballar amb les lectures de la proposta.

Blocs curriculars treballats amb les lectures de la proposta	
Biologia i Geologia	Llengua Castellana
Bloc 2. La Terra a l'Univers. Bloc 3. La Biodiversitat. Bloc 4. Les persones i la salut.	Bloc 1. Comunicació oral: escoltar i parlar. Bloc 2. Comunicació escrita: llegir i escriure. Bloc 3. Coneixement de la llengua. Bloc 4. Educació literària.

● **Estructura de les lectures**

Abans de presentar les activitats creades per aquest treball, és necessari tractar les lectures plantejades des d'un punt de vista més estructural ja que l'estructura per parts i capítols dels llibres ha condicionat la formulació i organització de les activitats.

La lección de August és el llibre més llarg dels tres, dividint-se en vuit parts on distints personatges contenen la seva història i la seva relació amb l'August: cada una d'aquestes parts compta amb capítols generalment curts on es presenten moments passats i presents del personatge protagonista de la part més història principal desenvolupada; gràcies a aquesta estructura l'autora permet al lector conèixer la història de l'August i el seu desenvolupament, però també viure les experiències dels altres personatges (la germana i els amics principalment).

La historia de Julian només compta amb dues parts: a la primera els capítols inclosos tracten la vida del Julian abans de conèixer l'August i el període a l'institut i la situació d'assetjament generada pel Julian, i a la segona el Julian explica la seva vida posterior a l'expulsió de l'institut i el seu penediment per l'assetjament.

Per últim, *Charlotte tiene la palabra* mostra l'estructura més senzilla, amb només capítols centrats en la història de la Charlotte i el seu desenvolupament al llarg del curs.

En els tres llibres, l'autora combina la narració amb l'ús de cartes, correus electrònics, missatges de text... per transmetre millor la història des del punt de vista dels personatges, arribant a redactar una part de *La lección de August* amb pocs signes de puntuació i quasi sense majúscules per simular l'estil d'escriptura dels adolescents.

Sessions de treball: el diari d'emocions i les activitats

Com ja hem dit, les activitats plantejades a la proposta es realitzen a les sessions de Tutoria, i estan relacionades amb les pàgines llegides al llarg de la setmana; a més de les activitats, però, també es treballa en el diari d'emocions al principi de la sessió. Així, a aquest apartat veurem en detall l'estructura bàsica i la finalitat del diari d'emocions per després passar a la seqüenciació de les activitats pensades per complementar la lectura i treballar l'educació emocional.

● ***El diari d'emocions i la seva estructura***

El diari d'emocions és la principal eina de l'alumne per ajudar-lo a seguir la lectura, veure si està desenvolupant la seva competència lectora, reflectir els pensaments i emocions que sorgeixen després de la lectura... A més de ser una eina de reflexió més personal, també és el recurs principal per les sessions d'activitats, ja que moltes d'aquestes s'hauran de plasmar al diari per una posterior avaluació i també per tenir disponibles les reflexions personals i fetes a classe sempre que es vulguin consultar.

L'estructura i format del diari és completament lliure, l'alumne pot triar qualsevol classe de quadern per emprar com a diari i el pot personalitzar com vulgui. Ara bé, el diari ha de comptar amb unes característiques bàsiques per poder avaluar-lo senzillament i facilitar el seguiment i recerca d'allò escrit:

- La primera pàgina del diari farà de portada, on l'alumne/a ha d'escriure el seu nom, el curs i any escolar, i les paraules "Diari d'emocions": els estudiants tenen total llibertat per donar format a aquesta pàgina com ells vulguin.

- Les pàgines poden anar o no numerades, a elecció de l'alumne: si hi ha numeració, llavors és aconsellable afegir un índex a la pàgina següent a la portada.
- Cada vegada que s'arriba a una sessió de treball d'activitats, els alumnes han d'escriure la data d'aquell dia i el nombre de sessió (serà escrita a la pissarra pel professor/a aquell mateix dia).

Cada sessió de treball es començarà amb deu minuts de reflexió personal on els alumnes han d'escriure els seus pensaments sobre els capítols llegits al llarg de la setmana: si els alumnes no mostren iniciativa per fer les reflexions o diuen no ser capaços d'iniciar-les, a l'[Annex 4](#) s'inclouen algunes idees de preguntes que el professor/a pot imprimir i repartir per estimular la reflexió dels alumnes. A més, les reflexions fetes pels alumnes poden ser completament personals o incloure opinions o comentaris dels companys/es sempre que siguin rellevants.

Una vegada es fan les reflexions, el diari passa a ser una de les eines principals pel desenvolupament de les activitats d'aquell dia: veurem que moltes d'activitats inclouen el diari com a recurs per escriure les respostes de les preguntes plantejades o per plasmar les reflexions i opinions tractades quan es realitza un debat a classe; ara bé, l'alumne/a té la total llibertat d'emprar el diari per apuntar pensaments propis a mesura que es desenvolupa l'activitat a classe.

Per últim, una de les funcions més importants del diari d'emocions és el vincle docent-alumne: com veurem a l'apartat d'avaluació, el docent ha de revisar el diari d'emocions cada cert període de temps per veure si els alumnes estan treballant adequadament en ell, i la revisió d'aquest diari permet al docent establir un vincle de confiança bidireccional amb l'alumne. Per altra banda, la lectura de les reflexions de l'alumne és una manera de fer un seguiment de la seva salut mental gràcies al vincle de confiança creat: si l'alumne se sent segur/a amb el docent, serà més probable que sigui sincer/a responnent les preguntes de reflexió, ajudant al docent a detectar problemes o comportaments que puguin demostrar un trastorn de la salut mental de l'alumne.

• **Seqüenciació de les activitats**

Una vegada passats els deu minuts inicials de treball en el diari d'emocions, la resta de la sessió de Tutoria es dedica a la realització de les activitats plantejades per aquell dia. A continuació es presentaran les activitats pensades per cada sessió de Tutoria, però abans cal especificar els tipus d'activitats a realitzar al llarg del curs escolar:

- a. Activitats: Generalment són preguntes senzilles a contestar al diari d'emocions, amb discussió posterior amb els companys o sense, però també s'inclouen sessions més complexes on tota la classe participa i interactua activament.
- b. Càpsules: En el cas de *La lección de August*, cada pic que s'acaba la lectura d'una de les vuit parts es planteja una sessió d'activitats anomenada "càpsula", on les activitats tenen una major relació amb la part acabada de llegir però també treballen més intensament el model d'aprenentatge emocional proposat per Eskolabakeguna (s.d.). En els casos de *La historia de Julian* i *Charlotte tiene la palabra*, les càpsules es realitzen un pic acabat el llibre ja que són més curts que el primer llibre.
- c. Projectes: Aquestes activitats es diferencien dels altres dos tipus pel caràcter principalment pràctic i creatiu: a les activitats i càpsules, moltes de les sessions es basen en reflexions i debats, mentre que els projectes són més de caràcter pràctic amb l'objectiu de crear un producte (un *collage*, un dibuix...) amb l'ajuda dels companys de classe. Aquests projectes es realitzen principalment a la tercera avaluació, on no hi ha lectures definides, però també s'inclouen dos al llarg de la primera avaluació per introduir el concepte als alumnes.

Els tres tipus d'activitats tenen en comú la seva realització a les sessions de Tutoria de forma general, encara que si alguna necessita alguna sessió d'una assignatura diferent s'especificarà a la seqüenciació de les sessions.

Així, partint dels tres tipus d'activitats exposats, a les Taules 4, 5 i 6 hi ha un resum de les sessions per cada avaluació, les pàgines a llegir i les activitats

proposades, i als [Annexos 5, 6 i 7](#) respectivament podem trobar totes les activitats desenvolupades per cada sessió: aquests Annexos tenen el format d'un llibret per imprimir com a recurs pel docent a l'hora de treballar el projecte a l'aula, per tant al cos d'aquest Treball de Fi de Màster només trobam el resum de les activitats. A cada activitat trobam la descripció d'aquesta, el seu desenvolupament i els materials necessaris per imprimir o mostrar a l'aula.

S'han de destacar dues coses: per una banda, cada sessió duu les pàgines a llegir al llarg d'aquella setmana, de manera que l'objectiu és que els alumnes llegeixin aquelles pàgines per poder relacionar les activitats a realitzar amb el context de la lectura (ja hem dit que es poden aprofitar les hores de lliure disposició per dur la lectura al dia en cas que sigui necessari); per altra banda, en aquesta proposta s'ha pres de referència una sessió de classe de 55 minuts on els primers deu es destinen al treball del diari, però cada centre pot modificar la duració de les activitats per adaptar-les a la duració de les seves classes.

Taula 4. Taula resum amb les sessions de treball i els capítols a llegir per cada sessió de la primera avaluació ([Annex 5](#)).

PRIMERA AVALUACIÓ: <i>La lección de August</i>		
Sessió	Pàgines	Activitats
1	13 - 43	Activitat 1: Pregunta a respondre Activitat 2: Reflexió a partir d'una situació
2	44 - 71	Activitat 3: Pregunta a respondre
3	72 - 98	Activitat 4: Pregunta a respondre Activitat 5: Pregunta a respondre
4	99 - 112	Càpsula "August"
5	115 - 136	Activitat 6: Pregunta a respondre
6	137 - 162	Activitat 7: Pregunta amb reflexió
7	163 - 183	Càpsula "Via + Summer": projecte 1
8	187 - 216	Activitat 8: Reflexió a partir d'una situació
9	217 - 253	Càpsula "Jack"

10	254 - 282	Activitat 9: Preguntes a respondre
11	283 - 309	Càpsula "Justin + August": projecte 2
12 ¹	313 - 324	Càpsula "Justin + August": projecte 2
13 ²	343 - 365 366 - 386	Activitat 10: Pregunta a respondre Activitat 11: Pregunta a respondre
14	387 - 406	Càpsula "Miranda + August"

- ¹ A la sessió 12, la setmana corresponent només compta amb tres dies lectius a causa de dos dies de festa (07/12/20 i 08/12/20): per això, es proposa que els alumnes llegeixin a casa els dos dies de festa, emprant l'estructura de lectura durant 10 minuts al dia, per mantenir el ritme de lectura constant. Cada centre pot modificar aquest ritme de lectura a la seva conveniència.
- ² A la sessió 13, es proposa emprar una de les hores de lliure disposició per avançar la lectura del llibre i aconseguir finalitzar-ho abans d'acabar l'avaluació. Una opció és emprar part o tota l'hora de lliure disposició per avançar amb la lectura, o no fer les activitats proposades per aquesta sessió i avançar amb la lectura.

Taula 5. Taula resum amb les sessions de treball i els capítols a llegir per cada sessió de la segona avaluació ([Annex 6](#)).

SEGONA AVALUACIÓ		
<i>La historia de Julian</i>		
Sessió	Pàgines	Activitats
1	9 - 45	Activitat 1: Pregunta a respondre Activitat 2: Pregunta a respondre
2	46 - 74	Activitat 3: Pregunta a respondre Activitat 4: Pregunta a respondre
3	75 - 117	Activitat 5: Pregunta a respondre Activitat 6: Reflexió a partir d'una situació
4	118 - 151	Per aquesta setmana no s'han plantejat activitats
5	152 - 159	Càpsula "La historia de Julian"
<i>Charlotte tiene la palabra</i>		
Sessió	Pàgines	Activitats
1	9 - 36	Activitat 1: Pregunta a respondre Activitat 2: Activitat pràctica
2	37 - 51	Activitat 3: Reflexió a partir d'una situació
3	52 - 79	Activitat 4: Reflexió a partir d'una situació
4 ¹	80 - 130	Activitat 5: Reflexió a partir d'una situació
5	131 - 159	Activitat 6: Reflexió a partir d'una situació Activitat 7: Pregunta a respondre
6	160 - 189	Càpsula "Charlotte tiene la palabra"

¹ La lectura per preparar aquesta sessió és extensa, per tant es poden emprar hores de lliure disposició si fos necessari per arribar a l'objectiu de lectura setmanal.

Taula 6. Taula resum amb les sessions de treball a la tercera avaluació ([Annex 7](#)).

TERCERA AVALUACIÓ		
Sessió	Dia	Activitats
1	16/04/21	Projecte 3
2	07/05/21	Projecte 4
3	04/06/21	Projecte 5

3.4. Avaluació

Avaluació a classe

L'objectiu d'aquest projecte és treballar l'educació emocional a les aules per ajudar als alumnes a desenvolupar aquest tipus d'educació, però també és important demostrar als alumnes que la feina feta es té en compte i és important tant per ells com pels docents; per aquestes raons, aquest projecte té tant un component avaluador com un component qualificador: les activitats avaluades compten un 25% de la nota total a les dues assignatures implicades, essent una nota única per ambdues assignatures que s'obté a partir dels ítems especificats a la Taula 6.

Així, a la Taula 7 trobam un resum de la proposta avaluadora per aquest projecte, i als Annexos tractats més avall trobam els recursos creats pels diferents ítems a avaluar.

Taula 7. Taula resum dels ítems avaluadors de la proposta.

Què avaluam?	%	Com avaluam?	Qui avalua?	Quan s'avalua?
Competència social	30%	Rúbrica per treball en grups petits	Els alumnes	Dues vegades per avaluació
		Rúbrica per debats	El docent	A cada debat
Competència lectora	30%	Proves de comprensió lectora	El docent	A principi i a final de curs
		Ressenya dels llibres	El docent	Cada vegada que acaben un llibre
		Fitxa avaluadora	Els alumnes	Cada vegada que acaben un llibre
Competència emocional	40%	<i>Checklist</i> del diari d'emocions	– El docent – Els alumnes	Dues vegades per avaluació
		Productes dels projectes	– El docent – Els alumnes	5 vegades al llarg del curs

• **Avaluació de la competència social**

El treball en equip és un component fonamental de moltes de les activitats plantejades al projecte, per tant s'ha considerat necessari avaluar-ho per estudiar el desenvolupament de la competència social als alumnes. Aquesta competència es reflecteix tant al treball en petits grups com al treball en gran grup, principalment als debats, de manera que s'han creat recursos amb un format general per emprar a tots els debats i treballs en petit grup realitzats al llarg de les sessions ([Annex 8](#)).

Respecte als debats, l'avaluació d'aquests s'aplica cada vegada que es realitza un debat a classe, i és el docent l'encarregat d'avaluar els alumnes mitjançant la rúbrica corresponent al llarg del debat: com que la rúbrica és general, és recomanable que el docent apunti les avaluacions a una fulla separada.

Pel que fa al treball en petit grup, els alumnes dins cada grup són els encarregats d'avaluar el treball propi i els dels companys mitjançant una rúbrica

proporcionada pel professor/a: aquesta avaluació es realitza cada mes i mig, realitzant així dues avaluacions per trimestre aproximadament, amb l'objectiu d'ajudar als alumnes a adonar-se dels seus punts febles dins les intervencions de grup per intentar millorar de cara a la pròxima avaluació.

- ***Avaluació de la competència lectora***

Un dels eixos d'aquesta proposta és el treball i millora de la competència lectora a les aules, essent necessari avaluar el desenvolupament d'aquesta competència als alumnes. Per això, s'han definit els següents ítems:

- Proves de comprensió lectora. El mètode més directe per avaluar l'evolució de la comprensió lectora és estudiar el resultat d'una aplicació pràctica, és a dir, estudiar si la comprensió lectora dels alumnes ha millorat al llarg del projecte gràcies a aquest. Per aquesta avaluació s'empren proves de comprensió lectora preparades per l'Institut d'Avaluació de la Qualitat del Sistema Educatiu, les proves IAQSE: les proves de comprensió lectora en concret inclouen un text a llegir i diverses preguntes a respondre, la qual cosa pot ser útil a aquest projecte per avaluar la competència lectora. Així, per aquesta proposta hem triat les proves de Llengua Castellana més recents, del curs escolar 2016/2017 ([Annex 9](#)), per passar-les un pic a l'inici del curs, abans de començar el projecte, i un pic en acabar el projecte al final de curs. El professor és el responsable de triar les dates per passar les proves al principi i al final del curs i d'avaluar les respostes dels alumnes una vegada realitzades ambdós per comprovar l'evolució de la comprensió lectora.
- Ressenya del llibre. Cada vegada que es finalitza la lectura d'un dels llibres proposats, els alumnes han de realitzar una petita ressenya sobre aquests: la ressenya ha d'incloure tant un petit resum del llibre llegit com una crítica d'aquest, a més d'una reflexió opcional sobre com la lectura del llibre ha afectat la seva vida (en ser opcional, la reflexió no s'avalua). L'avaluació d'aquesta ressenya és realitzada pel docent mitjançant la rúbrica corresponent ([Annex 10](#)).

– Fitxa avaluadora. Igual que les proves de comprensió lectora, cada vegada que els alumnes acaben la lectura d'un llibre han de completar una fitxa proporcionada pel professor per ajudar-los a autoregular la seva competència lectora i el seu aprenentatge. Aquesta fitxa ([Annex 11](#)) inclou un apartat on els alumnes han d'escriure reptes de millora pel pròxim llibre, ajudant així a l'alumne a ser conscient i regular el seu aprenentatge i a aplicar allò que ha llegit a una situació real per treballar la competència lectora.

● **Avaluació de la competència emocional**

Per últim, l'altre eix d'aquesta proposta és el treball de la competència emocional a les aules de Primer d'ESO per ajudar als alumnes a desenvolupar-la per ells mateixos i gràcies a una persona externa (el docent). Així, s'han creat els instruments d'avaluació següents:

– Checklist pel diari d'emocions. Vam dir en el seu moment que el diari d'emocions té un format lliure a escollir per l'alumne, però ha de complir amb una sèrie de característiques bàsiques: per veure si aquestes característiques són presents, s'ha dissenyat una *checklist* o llista pels alumnes per poder comprovar si el seu diari compleix amb les característiques explicades més unes altres presents a la llista ([Annex 12](#)). Aquesta *checklist* es passa cada mes i mig per ajudar als alumnes a regular el seu treball en el diari, i els alumnes tenen l'opció de demanar ajuda o consell al seu professor/a per millorar el diari de cara a la pròxima avaluació. Una opció extra a aplicar pels docents és donar ferratines amb frases motivadores als alumnes després de cada avaluació del *checklist* per motivar el seu treball.

– Projectes. Amb els diversos projectes es treballen les competències emocionals desenvolupades per Eskolabakeguna (s.d.), de manera que amb la seva avaluació podem veure si els alumnes han desenvolupat aquestes competències. Com que hi ha projectes grupals i individuals, s'ha creat una rúbrica general per cada tipus de projecte ([Annex 13](#)), i en el cas dels projectes grupals s'aconsella passar també la rúbrica de treball en equip per l'avaluació de la competència social; com que les rúbriques dels projectes són generals, cada una té una filera en blanc on el docent pot afegir un criteri específic del

projecte treballat. Aquestes rúbriques d'avaluació són principalment una eina pel professor/a, però també es poden passar als alumnes en finalitzar el projecte per realitzar una coavaluació i autoavaluació: en el cas de la coavaluació, s'ha preparat una fitxa específica per aquest apartat on els nins i nines poden escriure els noms dels companys i avaluar-los basant-se en la rúbrica proporcionada.

Avaluació de la proposta

Per avaluar l'impacte de la proposta tant a l'aula com al centre, és necessari obtenir una avaluació d'aquesta per les persones implicades, en aquest cas els alumnes, els professors, i d'un grup extern, en aquest cas les famílies: emprar tres fonts d'informació per obtenir una mesura d'una variable, en aquest cas l'eficàcia de la proposta, es denomina triangulació. Emprar tècniques per avaluar la proposta pot ajudar a aquelles persones que l'apliquen a detectar errors o problemes i proposar millores per la pròxima vegada que la proposta s'apliqui al centre.

Així, per avaluar l'èxit d'aquest projecte, es proposen dues tècniques: els qüestionaris i les proves de lectura. Les proves de lectura són aquelles explicades anteriorment a l'avaluació de la competència lectora: l'estudi de la millora de la competència lectora pot servir per avaluar si el projecte ha ajudat als alumnes a desenvolupar aquesta competència; en el cas que l'avaluació demostrï que aquesta competència no ha millorat, es poden proposar canvis al projecte pel pròxim curs acadèmic.

Respecte als qüestionaris, aquests inclouen als alumnes i professors que han participat en el desenvolupament del projecte, i a les famílies: aquestes s'inclouen per afegir un punt de vista extern que ens pot dir si els hàbits lectors i la competència emocional dels nins han sofert canvis reflectits a casa. Tots els qüestionaris són presents a l'[Annex 14](#) i es basen principalment a recollir l'opinió dels grups mencionats i, en el cas dels alumnes, en l'estudi de diversos factors relacionats amb la lectura.

4. CONCLUSIONS

El treball presentat es basa en una proposta de lectura de la saga *Wonder* amb activitats lligades a la trama del llibre per treballar la competència lectora i la intel·ligència emocional.

Ja hem mencionat a l'estat de la qüestió que la competència lectora, juntament amb les altres competències tractades, ajuden al lector a desenvolupar-se dins la societat gràcies al procés de lectura i el treball de la intel·ligència emocional (Marina, 2012). Gràcies a aquest treball dos d'aquests punts, la intel·ligència emocional i la competència lectora, es treballen de manera activa a l'aula amb l'objectiu de fer-los més presents i donar-los la importància que es mereixen pel desenvolupament dels alumnes dins la societat.

Per altra banda, hem vist que a escala nacional i internacional existeixen programes de millora de la competència lectora i de l'aprenentatge emocional: de tots aquests, el programa d'educació emocional desenvolupat per Eskolabakeguna (s.d.) ha estat la principal font d'inspiració i recursos per aquesta proposta gràcies a la gran varietat d'activitats que tracten tots els components de la competència emocional; gràcies a aquest programa s'han dissenyat activitats a aquest treball que mesclen la competència lectora amb l'emocional amb l'objectiu de preparar als alumnes per la societat i ajudar-los a desenvolupar les seves capacitats emocionals tant dins com fora de l'aula.

Per últim, a l'estat de la qüestió es xerra de la salut mental i el treball d'aquesta als centres educatius: encara que no es tracta de forma directa, podem considerar que s'ha treballat la promoció de la salut mental mitjançant el treball de les emocions i l'autovaloració amb les distintes activitats i projectes.

Respecte a les limitacions d'aquest treball, la principal va ser l'espai i falta de temps per la realització del treball: a l'inici de la planificació d'aquesta proposta la idea original va ser desenvolupar una proposta de lectura per cada curs acadèmic tant a ESO com a Batxillerat emprant lectures que tracten la salut mental i la competència emocional, però a causa de la falta de temps i d'espai al document va ser necessari triar només un nivell educatiu on desenvolupar les

lectures triades per aquest. Pot ser molt interessant ampliar la proposta de lectura a altres nivells acadèmics emprant lectures adients i relacionades amb la temàtica d'aquest projecte, tenint la base d'activitats i recursos pel desenvolupament i avaluació.

Encara que no ha suposat una limitació sinó un repte, la falta d'experiència a l'àmbit educatiu va dificultar l'inici d'aquest projecte per la diferència de treball respecte a les àrees universitàries més científiques: per això, com que qualsevol proposta didàctica necessita una experimentació per veure si és vàlida o necessita millores, aquesta proposta es troba oberta a qualsevol centre o docent que vulgui aplicar-la.

Durant el meu període de pràctiques vaig veure com la pressió dels estudis i la necessitat d'alguns centres educatius per formar alumnes amb l'objectiu d'obtenir la millor nota possible pot afectar molt negativament a la salut mental d'aquests alumnes: així, encara que aquest treball no dona pautes per treballar la salut mental de forma directa, pot ser l'inici per la creació de programes d'ajuda i de treball de la salut mental pels alumnes, tenint en compte les seves necessitats emocionals i mentals durant el seu període d'estudis al centre.

Com a reflexió final, vull esmentar la utilitat d'aquest treball a les aules: avui en dia la falta de relacions de confiança entre alumnes i professors de qualsevol nivell pot dificultar la comunicació entre ells, donant lloc a malentesos i problemes quan un alumne/a no arriba a les expectatives acadèmiques del professor/a i aquest decideix tractar negativament l'alumne en lloc d'entendre la seva situació. Amb les eines proporcionades per aquest treball es poden crear les relacions de confiança i d'ajuda per fomentar un bon ambient a l'aula i bones relacions entre companys i entre els estudiants i el seu professor/a. Per altra banda, a la situació sanitària en la qual ens trobem actualment hi ha molts estudis que demostren la precarietat de la salut mental dels adolescents a causa de la saturació dels serveis sanitaris públics: tal com diu Ericsson (2021) al seu article, l'absència als centres durant el confinament i les posteriors mesures sanitàries van deixar molts de nins i nines sense atenció psicològica a la qual acudir en moments d'estrès, ansietat, por...; és per això que aquest treball té tanta importància pels alumnes:

l'establiment d'una relació d'acompanyament emocional del docent cap a l'alumne i de confiança entre docent i alumne gràcies al diari d'emocions i les activitats plantejades pot fomentar la recerca d'ajuda psicològica per part dels alumnes i ajudar a aquests a no sentir-se sols/es durant aquests moments tan difícils.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Barraza-López, R. J., Muñoz-Navarro, N. A., i Behrens-Pérez, C. C. (2017). Relación entre inteligencia emocional y depresión-ansiedad y estrés en estudiantes de medicina de primer año. *Revista Chilena de Neuro-Psiquiatría*, 55(1), 18–25.

Berko, J., i Bernstein, N. (2010). *Desarrollo del lenguaje*. Madrid: Pearson Educación.

Caballero, A., i García-Lago, V. (2010). La lectura como factor determinante del desarrollo de la competencia emocional: Un estudio hecho con población universitaria. *Revista de Investigación Educativa*, 28(2), 345–359.

Conselleria d'Educació i Formació Professional (s.d.). *Currículums Educació No Universitària. ESO*. <https://www.caib.es/sites/curriculums/ca/eso/>

Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca (2020, 23 abril). *El curs escolar 2020-2021 començarà dia 10 de setembre i acabarà el 22 de juny*.

<https://www.caib.es/pidip2front/jsp/ca/fitxa-convocatoria/strongel-curs-escolar-2020-2021-comencedilaragrave-dia-10-de-setembre-i-acabaragrave-el-22-de-junystrong>

Del Pilar, E., Alarcón, R., i De Vicente-Yague, M. I. (2019). Reading Intervention: Correlation Between Emotional Intelligence and Reading Competence in High School Students. *Revista de Psicodidáctica*, 24(1), 24-30.

Ericsson, P. (2021, 17 maig). La pandemia dispara los intentos de suicidio entre adolescentes. *Público*.

<https://www.publico.es/sociedad/pandemia-dispara-intentos-suicidio-adolescentes.html>

Eskolabakeguna (s.d.). *Material de la Diputación de Guipúzcoa*. <https://www.eskolabakeguna.euskadi.eus/es/web/eskolabakeguna/material-de-la-diputacion-de-guipuzcoa>

Extremera, N., Durán, A., i Rey, L. (2007). Inteligencia emocional y su relación con los niveles de burnout, engagement y estrés en estudiantes universitarios. *Revista de Educación*, 342, 239–256.

Extremera, N., y Fernández, P. (2004). La inteligencia emocional: Métodos de evaluación en el aula. *Revista Iberoamericana de Educación*, 34(1), 1–12.

Flores, M., i Duran, D. (2013). Leemos en pareja. Desarrollo de la competencia lectora a través de la tutoría entre iguales. En Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa, *Actas del Congreso Iberoamericano de las Lenguas en la Educación: las lenguas en la educación, cine, literatura, redes y nuevas tecnologías* (pp. 259-266). Editorial Ministerio de Educación Cultura y Deporte.

Freitas, L. (2012). *A inteligência emocional e a leitura: Um estudo com crianças do 1.º ciclo do ensino básico* (Dissertação de Mestrado). Funchal: Universidade da Madeira.

Garino, J. P. (1996). Revue Pratique de Psychologie de la vie sociale et d'hygiène mentale. *L'accompagnement thérapeutique en santé mentale*, núm. 4. <<http://www.santementale.net>>

Goffman, E. (1963). *Estigma: La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.

Gutiérrez, M. (2018). Estilos de aprendizaje, estrategias para enseñar. Su relación con el desarrollo emocional y "aprender a aprender". *Tendencias Pedagógicas*, 31, 83-96. doi: <http://dx.doi.org/10.15366/tp2018.31.004>

Hodzic, S., Scharfen, J., Ripoll, P., Holling, H., i Zenasni, F. (2018). How efficient are emotional intelligence trainings: A meta-analysis. *Emotion Review*, 10(2), 138–148.

Institut d'Educació Secundària Son Rullan (s.d.). *Calendari general de reunions i avaluacions 2020-2021*. <https://www.iessonrullan.net/calendari/cgac/>

Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar (s.d.). *Menú presentació*. https://www.caib.es/sites/convivexit/ca/mena_presentaciaa2/

León, J. A., Martínez-Huertas, J. A., Jastrzebska, O., i León, A. (2019). Informe nacional del proyecto sobre la competencia lectora de personas adultas con Discapacidad Intelectual y del Desarrollo (DID). En Plena Inclusión (Ed.), *Estudio sobre la comprensión lectora. Una escalera para comprender el mundo*.

Likert, R. (1932). A technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1-55.

Maciel, I. C. (s.d.). *El aprendizaje social y emocional*. UNED Illes Balears.
https://extension.uned.es/archivos_publicos/webex_actividades/4980/ieimaciel02.pdf

Marina, J. A. (2012). *La inteligencia ejecutiva*. Ariel, Barcelona.

Ministerio de Educación y Formación Profesional (s.d.). *Competencias clave*.
<https://www.educacionyfp.gob.es/educacion/mc/lomce/curriculo/competencias-clave/competencias-clave.html>

OECD (s.d.). *Programme for International Student Assessment. FAQ*.
<https://www.oecd.org/pisa/pisafaq/>

OECD (2009). *Assessment Framework. Key competencies in reading, mathematics and science*. París, Francia: OECD.

OMS (s.d.). *Salud mental*. https://www.who.int/topics/mental_health/es/

OMS (s.d.²). *Mental health*.
https://www.who.int/health-topics/mental-health#tab=tab_2

OMS (2018). *Salud mental: fortalecer nuestra respuesta*.
<https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>

Páez, M. L., i Castaño, J. J. (2015). Inteligencia emocional y rendimiento académico en estudiantes universitarios. *Psicología desde el Caribe. Universidad del Norte*, 32(2), 268–285.

Pié, A., i Álvarez, X. (2003). Acompanyament educatiu de persones amb malaltia mental. *Revista Catalana de Pedagogia*, 2, 47-58.

Salovey, P., y Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9, 185–211.

Snow, C. E. (2001). *Reading for understanding*. Santa Mónica, CA: RAND Education the Science and Technology Police Institute.

Solé, I. (2011). *La comprensió lectora, una clau per a l'aprenentatge* (Debats d'Educació, 24). Barcelona, España: Fundació Jaume Bofill.

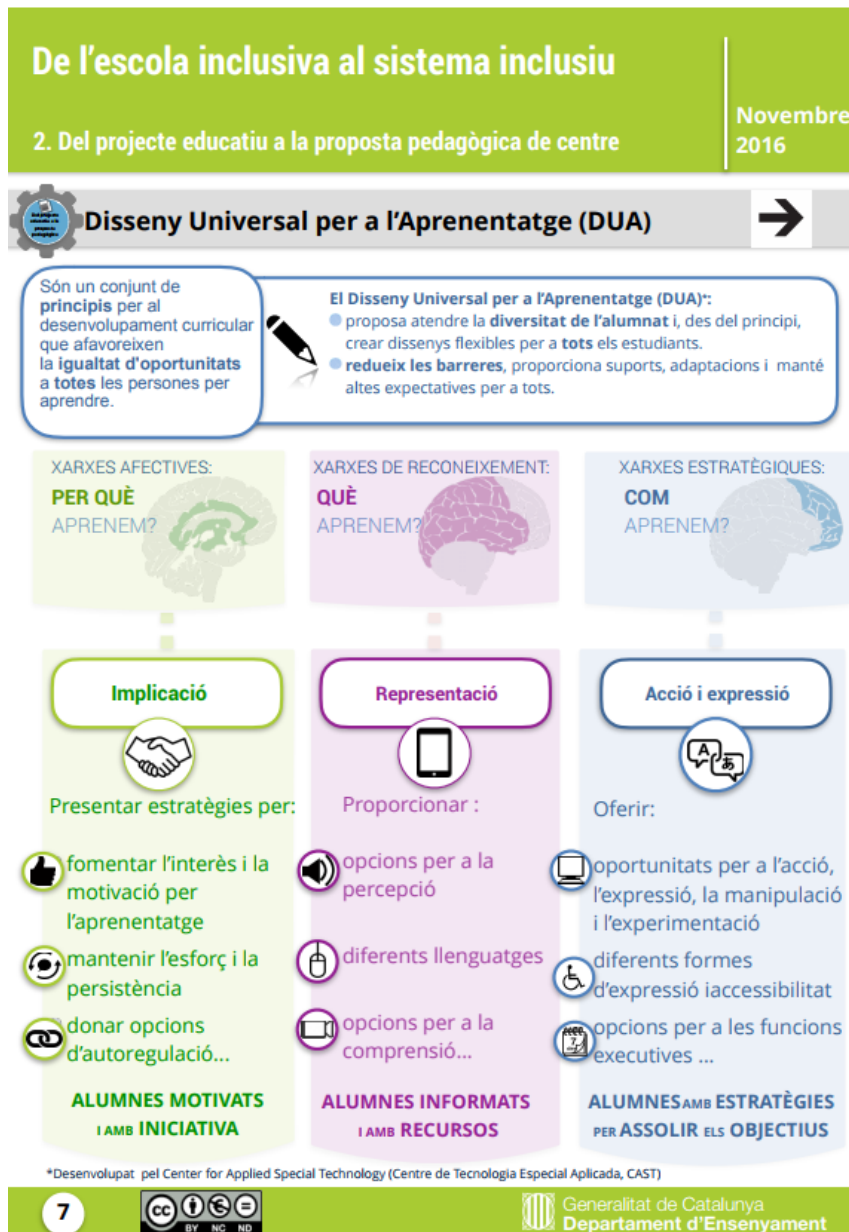
Vilches, I. (2004). Inteligencia emocional en la asignatura de Lenguaje y comunicación. *Contextos, Estudios de Humanidades y Ciencias Sociales*, 12, 77–86.

Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (s.d.). Disseny Universal per a l'Aprenentatge.

<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/projectes-educatius-inclusius/disseny-universal-per-a-laprenentatge/>

6. ANNEXES

Annex 1: Disseny Universal de l'Aprenentatge

Esquema del Disseny Universal de l'Aprenentatge amb les tres xarxes de principis.

Font: Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya.

Annex 2: Model d'horari escolar per Primer d'ESO

HORARI DE CLASSES: 1er ESO

	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES
08:00 - 08:55	Educació Física	Música	Biologia i Geologia	Llengua Catalana	Educació Física
08:55 - 09:50	Valors Ètics	Geografia i Història	Plàstica	Anglès	Llengua Castellana
09:50 - 10:45	Llengua Catalana	Llengua Castellana	Anglès	Matemàtiques	Tutoria
10:45 - 11:05	PATI	PATI	PATI	PATI	PATI
11:05 - 12:00	Biologia i Geologia	Plàstica	Llengua Castellana	Treball Projectes	Plàstica
12:00 - 12:55	Música	Llengua Catalana	Matemàtiques	Geografia i Història	Anglès
12:55 - 13:05	DESCANS	DESCANS	DESCANS	DESCANS	DESCANS
13:05 - 14:00	Matemàtiques	Treball Projectes	Música	Biologia i Geologia	Geografia i Història

Model d'horari escolar pels cursos de Primer d'ESO dissenyat per aquesta proposta.

Font: elaboració pròpia.

Annex 3: Model de programació escolar amb les sessions del projecte

Model calendari escolar

Curs escolar: 2020 - 2021

Sep 2020						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Oct 2020						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Nov 2020						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Dic 2020						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Ene 2021						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Feb 2021						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

Mar 2021						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Abr 2021						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Mayo 2021						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Jun 2021						
Lu	Ma	Mi	Ju	Vi	Sá	Do
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Inici/final de les classes	Dies triat pel centre	• BioGeo: dilluns, dimecres, dijous
Dies no lectius	Treball <i>La lección de August</i>	• Castellà: dimarts, dimecres, divendres
Festa	Treball <i>La historia de Julian</i>	• Tutoria: divendres
Festa escolar	Treball <i>Charlotte tiene la palabra</i>	• Hores de lliure disposició:
Dies triat pel centre	Projectes tercera avaluació	dimarts, dijous

Model de programació escolar pel curs 2020-2021 amb les sessions de treball pel projecte d'aquesta proposta. Font: elaboració pròpia.

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE MÁSTER

LA SALUT MENTAL A LES AULES: COMPETÈNCIA LECTORA I APRENENTATGE EMOCIONAL A LES ÀREES DE BIOLOGIA I GEOLOGIA I LLENGUA CASTELLANA.

MATERIALS PER L'AULA

Laura Bravo Quero

Màster Universitari Formació del Professorat

(Especialitat/Itinerari Biologia)

Centre d'Estudis de Postgrau

Any Acadèmic 2020-21

Annex 4. Preguntes de reflexió pel diari d'emocions dels alumnes

- Recurs pels alumnes: Preguntes de reflexió pel diari d'emocions

- Com t'has sentit aquesta setmana? Ha passat alguna cosa en especial que t'ha afectat negativa o positivament?
- Què t'han paregut els capítols llegits aquesta setmana? Hi ha alguna cosa que t'ha cridat l'atenció?
- Com t'ha fet sentir la lectura d'aquesta setmana?
- Com et trobes avui?
- Per *La lección de August*: Ara que hem començat una nova part, què penses de la frase inicial?

Annex 5. Activitats de la primera avaluació: *La lección de August*

<i>Sessió</i>	1
<i>Dia</i>	25/09/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 13 - 43
<i>Activitats</i>	Activitat 1: Pregunta a respondre Activitat 2: Reflexió a partir d'una situació
<i>Duració</i>	Activitat 1: 30 minuts Activitat 2: 10 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 1 La següent pregunta es projecta a la pantalla digital per mostrar-la als alumnes, i també es poden passar còpies en paper per aquells alumnes que no vegin bé la pantalla: <i>L'August diu que no es sent normal perquè la gent no el veu normal: creus que la opinió dels altres influeix en la teva opinió sobre tu mateix i en les teves emocions?</i> Els alumnes han de respondre la pregunta de forma individual al seu diari d'emocions (10 minuts) per després fer un petit debat a nivell de classe (20 minuts). Activitat 2 La següent pregunta es projecta a la pantalla digital per mostrar-la als alumnes, i també es poden passar còpies en paper per aquells alumnes que no vegin bé la pantalla: <i>Imagina que ets el millor amic/ga de l'August, i que ell t'ha contat que un nin no s'ha portat molt bé amb ell durant la visita. Quina emoció vas sentir? Com vas reaccionar?</i> Els alumnes han de respondre la pregunta de forma individual al seu diari d'emocions (10 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxes de preguntes per la sessió 1

Sessió 1

- **Activitat 1: respon la següent pregunta al teu diari d'emocions i prepara't pel debat posterior**

L'August diu que no es sent normal perquè la gent no el veu normal: creus que la opinió dels altres influeix en la teva opinió sobre tu mateix i en les teves emocions?

- **Activitat 2: respon la següent pregunta al teu diari d'emocions**

Imagina que ets el millor amic/ga de l'August, i que ell t'ha contat que un nin no s'ha portat molt bé amb ell durant la visita. Quina emoció vas sentir? Com vas reaccionar?

<i>Sessió</i>	2
<i>Dia</i>	02/10/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 44 - 71
<i>Activitat</i>	Activitat 3: Pregunta a respondre
<i>Duració</i>	30 minuts
<i>Desenvolupament</i>	La següent pregunta es projecta a la pantalla digital per mostrar-la als alumnes, i també es poden passar còpies en paper per aquells alumnes que no vegin bé la pantalla: <i>Al primer dia de classe, un alumne s'ha d'asseure al costat de l'August per petició de la professora, i quan va cap a la taula arrossega els peus i després posa la seva motxilla entre ell i l'August: què creus que vol fer mostrar amb aquests comportament?</i> Els alumnes han de respondre la pregunta de forma individual al seu diari d'emocions (10 minuts) per després fer un petit debat a nivell de classe (20 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxa de preguntes per la sessió 2

Sessió 2

- **Activitat 3: respon la següent pregunta al teu diari d'emocions i prepara't pel debat posterior**

Al primer dia de classe, un alumne s'ha d'asseure al costat de l'August per petició de la professora, i quan va cap a la taula arrossega els peus i després posa la seva motxilla entre ell i l'August: què creus que vol fer mostrar amb aquests comportament?

<i>Sessió</i>	3
<i>Dia</i>	09/10/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 72 - 98
<i>Activitat</i>	Activitat 4: Pregunta a respondre Activitat 5: Pregunta a respondre
<i>Duració</i>	Activitat 4: 20 minuts Activitat 5: 20 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 4 La següent pregunta es projecta a la pantalla digital per mostrar-la als alumnes, i també es poden passar còpies en paper per aquells alumnes que no vegin bé la pantalla: <i>Quan la mare recull l'August de l'escola li fa moltes preguntes, però ell no contesta cap. Com creus que se sent l'August? I la seva mare? Creus que la mare s'ha comportat bé demanant tantes preguntes?</i> A partir de la pregunta, els alumnes han de fer una reflexió en grup petit sobre aquesta (10 minuts) per després fer un debat amb tota la classe (10 minuts). Activitat 5 La següent pregunta es projecta a la pantalla digital per mostrar-la als alumnes, i també es poden passar còpies en paper per aquells alumnes que no vegin bé la pantalla: <i>Estàs d'acord amb l'August quan diu que els alumnes l'assenyalen i fan comentaris negatius sobre ell sense mala intenció? Quines conseqüències tenen aquests comportaments sobre l'August?</i> A partir de la pregunta, els alumnes han de fer una reflexió en grup petit sobre aquesta (10 minuts) per després fer un debat amb tota la classe (10 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxes de preguntes per la sessió 3

Sessió 3

- **Activitat 4: a partir de la pregunta presentada, tu i el teu grup heu de reflexionar sobre el comportament de la mare de l'August. Prepareu una resposta per fer un debat amb tota la classe.**

Quan la mare recull l'August de l'escola li fa moltes preguntes, però ell no contesta cap. Com creus que se sent l'August? I la seva mare? Creus que la mare s'ha comportat bé demanant tantes preguntes?

- **Activitat 5: a partir de la pregunta presentada, tu i el teu grup heu de reflexionar sobre el comportament de la mare de l'August. Prepareu una resposta per fer un debat amb tota la classe.**

A partir de la pregunta, els alumnes han de fer una reflexió en grup petit sobre aquesta (10 minuts) per després fer un debat amb tota la classe (10 minuts).

<i>Sessió</i>	4
<i>Dia</i>	16/10/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 99 - 112
<i>Activitat</i>	Càpsula "August"
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	En veu alta, o en paper pels alumnes que així ho necessitin, el docent presenta la següent situació: <i>Imagina que el teu millor amic/ga té un problema a les cames que fa que necessiti operacions cada any, i aquestes operacions fan que camini fent moviments un poc "estranyes". Els dos comenceu les classes a l'institut, a Primer d'ESO, a un centre on no coneixeu ningú. La gent es queda mirant el teu amic/ga per la seva forma de caminar, i a vegades es burlen d'ell/a fent moviments similars. No saps si el teu amic/ga es troba afectat pel comportament dels altres alumnes.</i> - <i>Com et sentiries en aquesta situació?</i> - <i>Com faries per conèixer les seves emocions i sentiments?</i> - <i>Com faries per ajudar-lo si ell/a es sent malament?</i> A partir d'aquesta situació, els alumnes han de respondre les preguntes plantejades al seu diari d'emocions (15 minuts) per després fer una posada en comú i un debat amb tota la classe (30 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxes de preguntes per la sessió 4

Sessió 4

- **Càpsula “August”:** a partir de la situació proposada, respon les preguntes al teu diari d'emocions i prepara una resposta per la posada en comú amb els teus companys.

Imagina que el teu millor amic té un problema a les cames que fa que necessiti operacions cada any, i aquestes operacions fan que camini fent moviments un poc “estrany”. Els dos comenceu les classes a l'institut, a Primer d'ESO, a un centre on no conegueu ningú.

La gent es queda mirant el teu amic/ga per la seva forma de caminar, i a vegades es burlen d'ell/a fent moviments similars. No saps si el teu amic/ es troba afectat pel comportament dels altres alumnes:

- Com et sentiries en aquesta situació?
- Com faries per conèixer les seves emocions/sentiments?
- Com faries per ajudar-lo si ell/a es sent malament?

<i>Sessió</i>	5
<i>Dia</i>	23/10/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 115 - 136
<i>Activitat</i>	Activitat 6: Preguntes a respondre
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Les següents preguntes es projecten a la pantalla digital per mostrar-la als alumnes, i també es poden passar còpies en paper per aquells alumnes que no vegin bé la pantalla: – <i>Alguna vegada t'han demanat que deixis de fer una cosa perquè l'altra persona se sent molesta? Com et vas sentir? Com vas reaccionar?</i> – <i>Coneixes altres maneres per mostrar les teves emocions a més de les paraules? Compara-les amb les dels teus companys de taula. (les posam en comú al gran grup i apuntam a la pissarra les més comuns).</i> A partir d'aquestes preguntes, els alumnes les han de respondre al seu diari d'emocions (15 minuts) per després fer una posada en comú amb el seu grup petit (10 minuts) i participar a un debat amb tota la classe (25 minuts): a aquest debat cada grup petit exposa les seves respostes a la segona pregunta, i un representant del grup gran les va apuntant a la pissarra; una vegada tots els grups han exposat la seva resposta, els alumnes han de copiar aquella que s'hagi repetit més vegades al seu diari d'emocions per després fer una petita reflexió sobre perquè és la més comú (5 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxes de preguntes per la sessió 5

Sessió 5

- **Activitat 6: a partir d'aquestes preguntes, respondre-les al teu diari d'emocions i fes una posada en comú de les respostes amb els teus companys i companyes de grup petit.**
  - Alguna vegada t'han demanat que deixis de fer una cosa perquè l'altra persona se sent molesta? Com et vas sentir? Com vas reaccionar?
  - Coneixes altres maneres per mostrar les teves emocions a més de les paraules? Compara-les amb les dels teus companys de grup.

Sessió	6
Dia	30/10/20
Pàgines a llegir	Pàgines 137 - 162
Activitat	Activitat 7: Pregunta amb reflexió
Duració	30 minuts
Desenvolupament	Al principi de la sessió, plantejam en veu alta la següent situació: <i>Quan tenim un dia dolent i xerram amb un amic sobre aquest dia, a lo millor ell/a ens dirà que realment no era tan dolent com nosaltres creiem: això és perquè no tots pensam igual, per tant els nostres dies bons i dolents no seran iguals.</i> A partir d'aquest enunciat, projectam a la pissarra digital o passem còpies en paper de les següents preguntes: - <i>Alguna vegada has estat en desacord amb un amic/ga sobre un dia dolent?</i> - <i>Com et vas sentir? Com creus que es va sentir ell/a?</i> - <i>Imagina que la situació dona lloc a un conflicte entre vosaltres dos: com ho resoldríeu?</i> A partir d'aquestes preguntes, els alumnes les han de respondre al seu diari d'emocions (20 minuts) per després fer una posada en comú amb el seu grup petit (10 minuts). La clau d'aquestes preguntes és fomentar la reflexió a l'hora de respondre-les, per tant el docent haurà de recordar l'objectiu de treballar l'educació emocional amb aquestes activitats.

- Recursos pels alumnes: fitxes de preguntes per la sessió 6

Sessió 6

- **Activitat 7: a partir de lo que ha explicat el teu professor/a, respon les següents preguntes al teu diari d'emocions i prepara una reflexió per compartir amb el teu grup petit.**
  - Alguna vegada has estat en desacord amb un amic/ga sobre un dia dolent?
  - Com et vas sentir? Com creus que es va sentir ell/a?
  - Imagina que la situació dona lloc a un conflicte entre vosaltres dos: com ho resoldríeu?

<i>Sessió</i>	7
<i>Dia</i>	06/11/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 163 - 183
<i>Activitat</i>	Càpsula "Via + Summer": projecte 1
<i>Duració</i>	Dos dies: 06/11/20 (45 minuts) + 10/11/20 (50 minuts)
<i>Desenvolupament</i>	Degut a la complexitat d'aquest primer projecte, és necessari emprar dues sessions de classe: aquí proposem la sessió de Tutoria i una hora de lliure disposició de la setmana següent. Sessió de Tutoria Un per un, els alumnes surten a la pissarra i escriuen una emoció que han sentit al llarg de la lectura dels capítols fins ara: per això poden emprar el diari d'emocions com ajuda per cercar emocions i pensaments de setmanes passades (10 minuts). Quan tots els alumnes han escrit una emoció el professor/a separa les emocions més presents (les que més vegades s'han escrit a la pissarra), i a partir d'aquestes cada grup petit tria una de les emocions per escriure un petit relat relacionat amb aquesta (5 minuts). Poden emprar el temps restant de la sessió per començar a treballar en aquest relat: s'ha d'explicar que el relat no ha de ser massa complex ni elaborat perquè només disposaran d'aquesta sessió i part de l'hora de lliure disposició per treballar en el relat. Hora de lliure disposició A aquesta sessió l'objectiu és que un representant de cada grup petit presenti el relat creat (40 minuts) per posteriorment fer un petit debat sobre el perquè de les emocions que més es van sentir durant la lectura de la setmana anterior (10 minuts). En cas que els relats no estiguin acabats, pot emprar-se aquesta hora per acabar-los i emprar la segona hora de lliure disposició per la presentació dels relats.

<i>Sessió</i>	8
<i>Dia</i>	13/11/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 187 - 216
<i>Activitat</i>	Activitat 8: Reflexió a partir d'una situació
<i>Duració</i>	40 minuts
<i>Desenvolupament</i>	El docent presenta a la classe la següent situació: <i>Imagina que estàs a una situació semblant a del Jack: un professor et demana que facis de guia d'un nou alumne/a amb un problema de salut, en aquest cas un diagnòstic d'autisme, però tu coneixes aquesta persona de vista perquè viu al teu barri.</i> <i>Com et sentiries davant aquesta petició? Què faries?</i> A partir d'aquesta situació, els alumnes han de fer una reflexió individual per respondre les preguntes plantejades al seu diari d'emocions (15 minuts) per posteriorment posar en comú la seva resposta amb el grup petit i arribar a una reflexió general del grup (15 minuts); finalment, cada grup petit comparteix la seva reflexió amb la resta de la classe (10 minuts).

<i>Sessió</i>	9
<i>Dia</i>	20/11/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 217 - 253
<i>Activitat</i>	Càpsula "Jack"
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El docent introdueix l'activitat a la classe de la següent manera: <i>Quan ens equivoquem sense voler, no ens adonem de les conseqüències que això pot tenir en la resta i no tenim en compte el que pot sentir l'altra persona. Hem d'aprendre a ser conscients de les conseqüències que els nostres actes poden tenir en la resta, a més de ser capaços d'analitzar i reflexionar entorn de moltes activitats que fem cada dia.</i> A partir d'aquesta introducció, a cada alumne/a li donam el relat d'un noi anomenat Aitor (Annex 12) per llegir la història i respondre les següents preguntes de manera individual al seu diari d'emocions (15 minuts): <i>Aitor:</i> - <i>Com ha estat el seu comportament?</i> - <i>Què hauria d'haver fet per a reaccionar d'una manera positiva?</i> <i>Salva:</i> - <i>Com ha estat el seu comportament?</i> - <i>Ha comès algun error? Per què?</i> - <i>Què podem fer per a fer-li veure a Salva que no s'ha comportat bé i que hauria d'acceptar l'error comès?</i> Una vegada els alumnes han llegit el text i respost les preguntes al seu diari, dividim el grup gran en dues meitats, una d'elles defensarà a Aitor i l'altra a Salva: l'objectiu és que tots i totes arribin al consens, és a dir, que un grup sigui conscient del que li ocorre a l'altre i viceversa, i que entre tots i totes busquin una solució (20 minuts). Després, escriurem totes les conclusions en una cartolina que pegarem a una paret de la classe (10 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxa d'activitats per la sessió 9

Sessió 9

- **Text a llegir**

Imaginem que formem part d'un equip esportiu, i que després de guanyar un partit important, la persona que entrena i altres persones ajudants ens conviden a un berenar. Heu acceptat la invitació amb alegria. Després que l'entrenador faci la compra i prepari el berenar en el club, acudiu tots els membres.

Us ho esteu passant molt bé, menjant el que us agrada, contant acudits i anècdotes. De sobte, un amic (Salva) agafa un tros de pa i, rient-se, li ho llança amb tota la seva força a l'Aitor donant-li en l'ull. La resta d'amics i amigues han començat a riure's, i la reacció d'Aitor ha estat aixecar-se de la taula i sortir del club plorant. Alguns i algunes han començat a defensar a Aitor i altres, en canvi, a Salva. Els que s'han posat en contra de Salva, li han responsabilitzat de trencar el clima. Ho has fet malament! -diuen-. Saps que Aitor és molt sensible, i no has anat pel camí correcte.

- **A partir del text que acabes de llegir, respon les següents preguntes al teu diari d'emocions.**

Aitor:

- Com ha estat el seu comportament?
- Què hauria d'haver fet per a reaccionar d'una manera positiva?

Salva:

- Com ha estat el seu comportament?
- Ha comès algun error? Per què?
- Què podem fer per a fer-li veure a Salva que no s'ha comportat bé i que hauria d'acceptar l'error comès?

<i>Sessió</i>	10
<i>Dia</i>	27/11/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 254 - 282
<i>Activitat</i>	Activitat 9: Preguntes a respondre
<i>Duració</i>	40 minuts
<i>Desenvolupament</i>	El professor/a projecta a la pissarra digital, i passa còpies si és necessari, les següents preguntes: - <i>Saps què és un tic nirviós?</i> - <i>Tens algun tipus de tic quan et poses nirviós/a? La gent t'ho fa notar?</i> - <i>Com te sents quan algú et fa un comentari sobre el teu tic nirviós?</i> Els alumnes han de respondre aquestes preguntes al seu diari d'emocions de forma individual (15 minuts) per després posar les respostes en comú amb el seu grup petit i extreure una reflexió comú (15 minuts); finalment, aquesta reflexió grupal es posa en comú amb el grup gran (10 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxa de preguntes per la sessió 10

Sessió 10

- **Activitat 9: contesta aquestes preguntes al teu diari d'emocions, i prepara amb els teus companys de grup petit una reflexió comú.**
  - Saps què és un tic nirviós?
  - Tens algun tipus de tic quan et poses nirviós/a? La gent t'ho fa notar?
  - Com te sents quan algú et fa un comentari sobre el teu tic nirviós?

<i>Sessió</i>	11
<i>Dia</i>	04/12/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 283 - 309
<i>Activitat</i>	Càpsula "Justin + August": projecte 2
<i>Duració</i>	Quatre sessions
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). Per realitzar l'activitat es necessitaran quatre sessions, començant per la sessió de Tutoria actual i acabant en la sessió de Tutoria de la setmana següent, emprant les hores de lliure disposició per treballar en l'activitat. A aquesta descripció només tractarem la primera sessió de Tutoria, i a la següent sessió s'explicarà el treball a desenvolupar a les hores de lliure disposició i a la segona sessió de Tutoria implicada en el projecte 2. Sessió de Tutoria A aquesta primera sessió de Tutoria, el professor/a introdueix el projecte d'aquesta manera: <i>És molt important que cadascun/a sàpiga identificar i comprendre les seves emocions, però també ho és saber com se sent la resta. Així, amb aquest projecte intentarem comprendre què està sentint una persona mitjançant la interpretació dels seus gestos i els seus moviments corporals.</i> A partir d'aquesta introducció, es prepararà un petit teatre a classe basat en un joc d'endevinar les emocions: es formaran grups nous, diferents dels grups petits originals, de 4-5 alumnes, i cada grup ha de triar una emoció diferent i mantenir-la en secret per la resta de la classe (15 minuts); el professor ha de conèixer les eleccions per evitar que es triïn les mateixes emocions. La resta de la sessió es dedica a començar a treballar en la situació de cada grup: és important aclarir als alumnes que aquestes situacions no han de ser gaire llargues ni complicades per permetre la representació de tots els grups a la pròxima sessió de Tutoria, i que tots els participants del grup han de participar activament a la representació.

<i>Sessió</i>	12
<i>Dia</i>	11/12/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 313 - 324
<i>Activitat</i>	Càpsula "Justin + August": projecte 2
<i>Duració</i>	Quatre sessions: última sessió (50 minuts)
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). Per realitzar l'activitat es necessitaran quatre sessions, començant per la sessió de Tutoria actual i acabant en la sessió de Tutoria de la setmana següent, emprant les hores de lliure disposició per treballar en l'activitat. A aquesta descripció s'explica allò a fer a les hores de lliure disposició i la segona sessió de Tutoria implicades en el projecte 2. Hores de lliure disposició Partint de les eleccions triades, a les dues hores de lliure disposició els alumnes treballaran de forma autònoma en la creació de les representacions: és necessari que creïn un petit guió a entregar al professor el dia de les representacions per ajudar als altres alumnes amb la identificació d'emocions. Sessió de Tutoria Partint del treball desenvolupat a la setmana anterior i al llarg d'aquesta, a aquesta segona sessió de Tutoria els alumnes han de representar les obres creades per la resta dels seus companys. Cada pic que un grup representa la seva obra, la resta d'alumnes han d'endevinar l'emoció tractada a l'obra partint de l'actuació dels seus companys; per fer això, el professor/a pot plantejar les següents preguntes en veu alta a la classe: - <i>Què han sentit els i les protagonistes en les situacions que hem descrit? Per què?</i> - <i>Com han expressat les emocions? Quines conseqüències ha portat?</i>

- Recursos pel docent: preguntes per treballar les representacions

Sessió 12

- **Preguntes de reflexió pels alumnes al projecte 2 (per docents)**
  - Què han sentit els i les protagonistes en les situacions que hem descrit?
Per què?
  - Com han expressat les emocions? Quines conseqüències ha portat?

<i>Sessió</i>	13
<i>Dia</i>	18/12/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 343 - 365 + 366 - 386
<i>Activitat</i>	Activitat 10: Pregunta a respondre Activitat 11: Pregunta a respondre
<i>Duració</i>	40 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 10 El professor/a projecta a la pissarra digital, o passa còpies en paper, les següents preguntes: - <i>Alguna vegada has mentit a una persona que no coneixies només per donar una bona imatge de tu mateix/a?</i> - <i>Si és així, què vas fer? Com et vas sentir?</i> Una vegada fet això, els alumnes han de respondre les preguntes de forma individual al seu diari d'emocions (15 minuts). Activitat 11 El professor/a projecta a la pissarra digital, o passa còpies en paper, les següents preguntes: - <i>Com creus que es va sentir la Via en saber que substituiria la Miranda a l'obra?</i> - <i>Com et sentiries tu en una situació similar?</i> - <i>Com et comportaries amb la persona amb les accions de la Miranda?</i> Una vegada fet això, els alumnes han de respondre les preguntes de forma individual al seu diari d'emocions (15 minuts) per després comentar en petit grup la resposta a l'última pregunta (10 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxa de preguntes per l'activitat 10

Sessió 13

- **Activitat 10: contesta les següents preguntes al teu diari d'emocions**
  - *Alguna vegada has mentit a una persona que no coneixies només per donar una bona imatge de tu mateix/a?*
  - *Si és així, què vas fer? Com et vas sentir?*

- Recursos pels alumnes: fitxa de preguntes per l'activitat 11

Sessió 13

- **Activitat 11: contesta les següents preguntes al teu diari d'emocions, i prepara una reflexió per compartir amb el teu grup petit**
  - *Com creus que es va sentir la Via en saber que substituiria la Miranda a l'obra?*
  - *Com et sentiries tu en una situació similar?*
  - *Com et comportaries amb la persona amb les accions de la Miranda?*

<i>Sessió</i>	14
<i>Dia</i>	22/12/20
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 387 - 406
<i>Activitat</i>	Càpsula "Miranda + August"
<i>Duració</i>	Sessió actual: 40 minuts; sessió lliure: 30 minuts
<i>Desenvolupament</i>	L'última activitat de l'avaluació es divideix en dues parts, una a realitzar a classe i una a casa durant les vacances de Nadal. Activitat a classe El professor/a projecta a la pissarra digital, o passa còpies en paper, les següents preguntes: - <i>Alguna vegada has passat per una situació d'assetjament amb persones més joves o més majors que tu? Com et vas sentir?</i> - <i>Quines conseqüències va tenir per tu? I per les persones que t'assetjaven?</i> - <i>Com es va solucionar la situació?</i> Una vegada fet això, els alumnes han de respondre les preguntes de forma individual al seu diari d'emocions (15 minuts) per després fer una posada en comú a un cercle de coneixement (20 minuts): com que el tema de l'assetjament pot ser un poc delicat per tractar a l'aula, la participació dels alumnes al cercle és voluntària. Activitat a casa El professor/a projecta a la pissarra digital, o passa còpies en paper, el següent enunciat: <i>Imagina que a la teva classe de Primer d'ESO hi ha una nina que t'assetja a tu i a altres companys per motius que desconeixes, però a mitjà curs deixa la classe perquè l'han d'ingressar a l'hospital per una malaltia greu. El curs següent, a Segon d'ESO, la nina torna a classe després de la seva estada a l'hospital:</i> - <i>Com et sentiries?</i> - <i>Demanaries alguna explicació a la nina? Et mostraries hostil cap a ella?</i> - <i>Creus que l'ambient a classe canviaria?</i> A partir d'aquest text i preguntes, explicam l'activitat: durant les vacances, els alumnes han de respondre les preguntes al seu diari

d'emocions, i en tornar de vacances empram la sessió de Tutoria per compartir les respostes amb la classe a un debat (30 minuts).

- Recursos pels alumnes: fitxa de preguntes per l'activitat a classe

Sessió 14

- **Activitat a classe: contesta les següents preguntes al teu diari d'emocions, i prepara (si vols) una reflexió a compartir amb el grup.**
  - *Alguna vegada has passat per una situació d'assetjament amb persones més joves o més majors que tu? Com et vas sentir?*
  - *Quines conseqüències va tenir per tu? I per les persones que t'assetjaven?*
  - *Com es va solucionar la situació?*

- Recursos pels alumnes: activitat a casa

Sessió 14

- **Activitat a casa: durant les vacances, has de llegir la següent situació i contestar les preguntes relacionades al teu diari d'emocions. No t'oblidis de preparar una reflexió sobre les teves respostes, perquè en tornar de vacances xerrarem d'aquestes a classe!**

Imagina que a la teva classe de Primer d'ESO hi ha una nina que t'assetja a tu i a altres companys per motius que desconeixes, però a mitjà curs deixa la classe perquè l'han d'ingressar a l'hospital per una malaltia greu. El curs següent, a Segon d'ESO, la nina torna a classe després de la seva estada a l'hospital:

- *Com et sentiries?*
- *Demanaries alguna explicació a la nina? Et mostraries hostil cap a ella?*
- *Creus que l'ambient a classe canviaria?*

Annex 6. Activitats de la segona avaluació

• La història de Julian

<i>Sessió</i>	1
<i>Dia</i>	15/01/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 9 – 45
<i>Activitat</i>	Activitat 1: Pregunta a respondre Activitat 2: Pregunta a respondre
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 1 El docent presenta a la pissarra digital, o reparteix còpies en paper, el següent enunciat: <i>Recordem quan Julian va dir que les coses haurien estat més fàcils per ell si l'August no hagués anat a la seva escola.</i> – <i>Com creus que es sentia el Julian quan ho va dir?</i> – <i>Com te sentiries si fossis l'August i escoltessis el Julian dir això? Com reaccionaries?</i> A partir d'aquestes preguntes, els alumnes les han de respondre al seu diari d'emocions (15 minuts) per després fer una posada en comú amb els seus companys de grup gran (10 minuts). Activitat 2 El professor/a exposa en veu alta la següent pregunta: <i>Alguna vegada t'has trobat un professor/a passejant pel carrer o a alguna tenda? Com et vas sentir? Què vas fer?</i> Els alumnes han de comentar aquestes preguntes primer al grup petit (10 minuts) i després a nivell de classe (10 minuts), emprant el diari d'emocions per apuntar les respostes si ho desitgen.

- Recursos pels alumnes: preguntes per l'activitat 1

Sessió 1

- **Activitat 1: a partir de la situació presentada, respon les preguntes al teu diari d'emocions.**

Recordem quan Julian va dir que les coses haurien estat més fàcils per ell si l'August no hagués anat a la seva escola.

- Com creus que es sentia el Julian quan ho va dir?
- Com te sentiries si fossis l'August i escoltessis el Julian dir això? Com reaccionaries?

<i>Sessió</i>	2
<i>Dia</i>	22/01/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 46 - 74
<i>Activitat</i>	Activitat 3: Pregunta a respondre Activitat 4: Pregunta a respondre
<i>Duració</i>	50 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 3 El docent presenta a la pissarra digital, o reparteix còpies en paper, el següent enunciat: <i>Si alguns dels teus companys de classe diguessin coses dolentes de tu, i un amic/ga se n'assabenta i t'ho conta, com et sentiries? Com reaccionaries?</i> A partir d'aquestes preguntes, els alumnes les han de respondre al seu diari d'emocions (10 minuts) per després fer una posada en comú amb els seus companys de grup gran (10 minuts). Activitat 4 El professor/a exposa en veu alta la següent pregunta: <i>Quan Julian diu que dir coses dolentes d'una persona sense estar aquesta davant no és una mala acció, creus que té raó o no?</i> Dividim la classe en dos grups (el mètode de divisió dependrà del professor/a) per defensar les dues postures: el Julian té raó vs el Julian NO té raó; a més, triarem dos representants, un per cada postura. Així, a partir de la pregunta proposada, cada meitat ha de defensar la seva postura davant la classe mentre els representants apunten els arguments emprats a la pissarra (30 minuts).

- Recurs pels alumnes: fitxa de preguntes per l'activitat 3

Sessió 2

- **Activitat 3: contesta les següents preguntes al teu diari d'emocions i prepara una petita reflexió per compartir amb els teus companys de classe.**

Si alguns dels teus companys de classe diguessin coses dolentes de tu, i un amic/ga se n'assabenta i t'ho conta, com et sentiries? Com reaccionaries?

<i>Sessió</i>	3
<i>Dia</i>	29/01/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 75 - 117
<i>Activitat</i>	Activitat 5: Pregunta a respondre Activitat 6: Reflexió a partir d'una situació
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 5 El docent presenta a la pissarra digital, o reparteix còpies en paper, el següent enunciat: <i>Quan el Julian torna al centre després de la seva expulsió, els seus amics l'ignoren i no volen anar amb ell.</i> <i>Com creus que se sent el Julian davant això? I els seus amics?</i> <i>Si tu fossis un dels alumnes de la seva classe, reaccionaries igual?</i> A partir d'aquestes preguntes, els alumnes les han de respondre de forma individual al seu diari d'emocions (15 minuts). Activitat 6 Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El professor/a introdueix l'activitat amb el següent enunciat: <i>Cada dia fem moltes activitats, sense pensar per què i per a què les fem. Moltes vegades estem en contacte amb més persones, a vegades contents, altres vegades tristes, enfadats, nerviosos...</i> <i>Però som conscients d'allò que sentim? Per a això, hem de reflexionar: Què estic sentint ara? Com estic? Què m'ha produït...?</i> <i>Així, podrem començar a conèixer les nostres emocions.</i> A partir d'aquesta introducció, el docent escriu a la pissarra la següent frase: "<i>Recordo una situació que em produeix por</i>". Els alumnes l'han de copiar al seu diari d'emocions i, a continuació, han de respondre les següents preguntes de forma individual (20 minuts): - <i>Qui crea la situació? Quan i on succeeix?</i> - <i>Què faig jo? Com responc?</i> - <i>Què sento llavors? Aquesta situació fa que jo...</i> Una vegada respostes, cada alumne/a comptarà a un altre company/a, del seu grup petit o d'un grup distint, les seves respostes d'una en una

(10 minuts): qui escolta ha d'estar molt atent/a, i és important que l'alumne/a que xerra s'expressi verbalment.

- Recurs pels alumnes: fitxa de preguntes per la sessió 3

Sessió 3

- **Activitat 5: a partir del següent enunciat, contesta les preguntes de forma individual al teu diari d'emocions.**

Quan el Julian torna al centre després de la seva expulsió, els seus amics l'ignoren i no volen anar amb ell.

– Com creus que se sent el Julian davant això? I els seus amics?

– Si tu fossis un dels alumnes de la seva classe, reaccionaries igual?

- **Activitat 6: a partir de la introducció que ha fet el teu professor/a, pensa en una situació que te va fer sentir por i respon les següents preguntes al teu diari d'emocions:**

– *Qui crea la situació? Quan i on succeeix?*

– *Què faig jo? Com responc?*

– *Què sento llavors? Aquesta situació fa que jo...*

<i>Sessió</i>	5
<i>Dia</i>	12/02/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 152 - 159
<i>Activitat</i>	Càpsula "La historia de Julian"
<i>Duració</i>	40 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El professor/a introdueix l'activitat amb el següent enunciat: <i>En la nostra vida diària, en les vivències, sempre ens sorgeixen emocions, sentiments. Moltes vegades no ens adonem però són aquí. Constantment estem pensant, estem sentint una mica... Així, amb aquesta activitat aprendrem a identificar quines emocions sentim a cada moment.</i> A partir d'aquesta introducció, cada alumne i alumna, en silenci, pensarà en l'emoció que li ha sorgit d'algun somni o fet real i descriurà la situació (20 minuts). Per a això, aquestes preguntes poden servir-nos d'ajuda: - <i>On estaves? Què passava? Qui més estava?</i> - <i>Com vas actuar? Com van actuar les altres persones?</i> - <i>Com vas saber que tenies aquesta emoció? Per què creus que vas sentir aquesta emoció?</i> - <i>Alguna altra vegada t'ha passat el mateix? Si et tornés a passar, sentiries la mateixa emoció?</i> - <i>Li ho has comptat a algú? A qui?</i> Una vegada tots els estudiants han descrit aquesta emoció, a cada grup petit es formen parelles on cada alumne i alumna comptarà les seves vivències al seu company o companya (20 minuts): és important que triïn algú en qui confiïn per treballar l'exercici adequadament. Per ajudar a la comunicació entre alumnes, podem mostrar les següents preguntes: - <i>Què has sentit en recordar aquesta vivència?</i> - <i>Com t'has sentit mentre ho explicaves? I després d'explicar-ho?</i> - <i>Et molesta que els teus companys i companyes s'adonin de les teves emocions?</i>

- Recurs pels alumnes: fitxa per la càpsula “La historia de Julian”

Sessió 5

- **Pensa en una situació o un somni que et va causar una emoció molt forta (de felicitat, de pena, de por) i centra't en aquesta emoció. Al teu diari d'emocions, contesta les següents preguntes per analitzar l'emoció que vas sentir:**
  - *On estaves? Què passava? Qui més estava?*
  - *Com vas actuar? Com van actuar les altres persones?*
  - *Com vas saber que tenies aquesta emoció? Per què creus que vas sentir aquesta emoció?*
  - *Alguna altra vegada t'ha passat el mateix? Si et tornés a passar, sentiries la mateixa emoció?*
  - *Li ho has comptat a algú? A qui?*

- **A continuació, tria un company/a del teu grup petit amb qui et sentis a gust, i treballeu les respostes a les preguntes anteriors amb l'ajuda d'aquestes noves preguntes:**
  - *Què has sentit en recordar aquesta vivència?*
  - *Com t'has sentit mentre ho explicaves? I després d'explicar-ho?*
  - *Et molesta que els teus companys i companyes s'adonin de les teves emocions?*

• **Charlotte tiene la palabra**

<i>Sessió</i>	1
<i>Dia</i>	19/02/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 9 - 36
<i>Activitat</i>	Activitat 1: Pregunta a respondre Activitat 2: Activitat pràctica
<i>Duració</i>	40 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 1 El professor/a introdueix l'activitat amb el següent enunciat en veu alta: <i>Alguna vegada has actuat de forma distinta davant companys/es? Per quina raó ho vas fer? Com te vas sentir?</i> A partir d'aquestes preguntes, cada estudiant les contesta individualment al seu diari d'emocions (10 minuts). Activitat 2 El professor/a introdueix l'activitat amb el següent enunciat en veu alta: <i>Ara que has vist com funcionen els diagrames de Venn, has de crear un on reflecteixis les coses en comú amb un company/a. Per això, cercau a classe la parella que vos he assignat, posau-vos d'acord en el disseny del diagrama de Venn i creeu un diagrama amb les coses en comú que teniu.</i> Així, el docent col·loca l'aula seguint les parelles creades aleatòriament (5 minuts), i cada parella ha de crear un diagrama de Venn seguint l'exemple de la lectura on es reflecteixin les coses en comú dels dos integrants de la parella (25 minuts). Una vegada acabats, penjam els diagrames dels alumnes a les parets de la classe.

<i>Sessió</i>	2
<i>Dia</i>	24/02/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 37 - 51
<i>Activitat</i>	Activitat 3: Reflexió a partir d'una situació
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El professor/a introdueix l'activitat amb la següent reflexió en veu alta: <i>Quantes vegades diem "amb aquest/a professor/a ningú aprova", "amb María no es pot parlar", "Carlos és un avorrit", sobre gent que no coneixem, i de tant dir-ho al final ho acabem creient? És important que ens fixem en quants prejudicis tenim en la nostra vida diària i perquè els creiem, a més d'observar les conseqüències que té creure en els prejudicis.</i> Una vegada feta la introducció, al grup de classe el professor explica què és un prejudici i escriu en la pissarra la següent frase: <i>Diem coses com...</i> El professor/a posa un exemple per completar la frase, i els alumnes i alumnes escriuran altres dos més: <i>Amb aquest professor o professora és impossible aprovar, La meva mare i el meu pare no em deixen fer res, No som capaç de parlar davant de tota la classe</i> (20 minuts). A partir de les frases creades pels alumnes, cada grup petit agafa una frase diferent i l'analitza al diari d'emocions emprant les següents preguntes (25 minuts): - <i>Qui ho diu, per què ho diu?</i> - <i>Què vol aconseguir en dir-ho? Per què?</i> - <i>Quines conseqüències té en qui li ho diu?</i> - <i>Quina conseqüència té qui ho diu?</i> - <i>Quines conseqüències té en les persones que ho escolten?</i> - <i>Per què li ho hauria de dir a la cara?</i>

- Recurs pels alumnes: preguntes per l'activitat 3

Sessió 2

- **Activitat 3: a partir de la frase que heu triat en grup, analitzeu els prejudicis representats mitjançant les següents preguntes. No vos oblideu d'apuntar la frase i les respostes al vostre diari d'emocions!**
  - Qui ho diu, per què ho diu?
  - Què vol aconseguir en dir-ho? Per què?
  - Quines conseqüències té en qui li ho diu?
  - Quina conseqüència té qui ho diu?
  - Quines conseqüències té en les persones que ho escolten?
  - Per què li ho hauria de dir a la cara?

<i>Sessió</i>	3
<i>Dia</i>	05/03/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 52 - 79
<i>Activitat</i>	Activitat 4: Reflexió a partir d'una situació
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	El professor/a introdueix l'activitat amb la següent reflexió en veu alta: <i>Recordem lo que va dir la Ximena sobre el primer any d'institut: tothom és desagradable el primer any; Charlotte no està d'acord, i diu que totes les persones poden triar ser agradables o desagradables. Aquest ha estat el teu primer any a l'institut, en base a la teva experiència te posicionaries a favor de la Ximena o la Charlotte?</i> Partint d'aquesta reflexió, l'objectiu és crear un debat entre els grups petits de la classe, on cada grup té una postura a favor d'una de les dues noies. Cada grup defensarà la seva postura amb arguments, i dos representants els apuntaran a la pissarra (30 minuts). Al final del debat es farà una reflexió en gran grup (10 minuts) a apuntar al diari d'emocions.

<i>Sessió</i>	4
<i>Dia</i>	12/03/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 80 - 130
<i>Activitat</i>	Activitat 5: Reflexió a partir d'una situació
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El professor/a introdueix l'activitat amb la següent reflexió en veu alta: <i>Cada dia sentim diferents emocions; una emoció sorgeix a conseqüència d'una altra anterior, i sorgeix en funció de la valoració que es faci d'aquesta emoció anterior. Algunes emocions són positives (alegria, seguretat, felicitat...) i ens fan sentir bé, i altres són negatives (odi, por...) i ens fan sentir malament. No hem d'anul·lar les emocions negatives, perquè ens donen informació.</i> <i>Així, amb aquesta activitat aprendrem a identificar les emocions que sentim a cada moment.</i> Després d'aquesta petita introducció, als grups petits es comenten les emocions més presents al llarg de la setmana (15 minuts) per després analitzar les següents situacions i dir quines emocions són predominants al grup durant aquest anàlisi (20 minuts): – <i>Estem en la plaça esperant que arribi la majoria de les persones del meu grup d'amics. Quan ha arribat na Maria, ha fet cas a en Jordi i a mi ni m'ha mirat.</i> – <i>Sé molt de música, i quan començo a parlar d'això amb els amics i amigues m'escolten i em pregunten.</i> – <i>Ara tinc l'examen de matemàtiques per al qual tant he estudiat.</i> Una vegada fet l'anàlisi, els alumnes han d'escriure al seu diari d'emocions com s'han sentit durant la sessió i al llarg de la setmana.

- Recurs pels alumnes: fitxa amb preguntes per l'activitat 5

Sessió 4

- **Activitat 5: en grup, analitzeu les emocions que poden sentir els personatges de cada una de les següents situacions.**

–Estem en la plaça esperant que arribi la majoria de les persones del meu grup d'amics. Quan ha arribat na Maria, ha fet cas a en Jordi i a mi ni m'ha mirat.

–Sé molt de música, i quan començo a parlar d'això amb els amics i amigues m'escolten i em pregunten.

–Ara tinc l'examen de matemàtiques per al qual tant he estudiat.

<i>Sessió</i>	5
<i>Dia</i>	19/03/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 131 - 159
<i>Activitat</i>	Activitat 6: Reflexió a partir d'una situació Activitat 7: Pregunta a respondre
<i>Duració</i>	40 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Activitat 6 El professor/a projecta a la pantalla digital, o passa còpies en paper, la següent situació: <i>Imagina que ets a la mateixa situació que na Maya amb l'Ellie, i tens un amic/ga que ha començat a sortir amb altres companys de classe i a deixar-te a tu de banda. Com et sentiries? Com reaccionaries? Expressaries els teus sentiments a l'amic/ga?</i> A partir d'aquestes preguntes, els alumnes les han de contestar individualment al seu diari d'emocions (15 minuts). Activitat 7 El professor/a projecta a la pantalla digital, o passa còpies en paper, les següents preguntes: - <i>Què trobes del mètode de Maya per comunicar els seus sentiments de rebuig a l'Ellie?</i> - <i>Com creus que es va sentir l'Ellie en llegir la carta?</i> - <i>Empraries aquest mètode si et trobessis en una situació similar?</i> Partint de les preguntes, els alumnes les han de respondre al diari d'emocions (10 minuts) per després fer una posada en comú amb el grup petit (15 minuts): d'aquesta posada en comú ha de sortir una reflexió que els alumnes apuntaran al seu diari.

- Recurs pels alumnes: fitxa d'activitats per la sessió 5

Sessió 5

- **Activitat 6: a partir de la següent situació, contesta les preguntes al teu diari d'emocions.**

Imagina que ets a la mateixa situació que na Maya amb l'Ellie, i tens un amic/ga que ha començat a sortir amb altres companys de classe i a deixar-te a tu de banda.

Com et sentiries? Com reaccionaries? Expressaries els teus sentiments a l'amic/ga?

- **Activitat 7: contesta les següents preguntes al teu diari d'emocions, i prepara una reflexió a compartir amb el teu grup petit.**

Què trobes del mètode de Maya per comunicar els seus sentiments de rebuig a l'Ellie?

Com creus que es va sentir l'Ellie en llegir la carta?

Empraries aquest mètode si et trobessis en una situació similar?

<i>Sessió</i>	6
<i>Dia</i>	26/03/21
<i>Pàgines a llegir</i>	Pàgines 160 - 189
<i>Activitat</i>	Càpsula “Charlotte tiene la palabra”
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El professor passa una còpia del següent text a tots els alumnes per fer una lectura silenciosa (5 minuts): <i>En Pere està nirviós tots els dies: enguany ha deixat als seus amics i amigues de la infància i ha començat a sortir amb altres amics i amigues. A ell no li sembla gens rar que succeeixi això. Els seus amics i amigues de la infància ho eren perquè així ho va decidir la seva mare, i a més abans de deixar al grup va parlar amb ells i elles...</i> <i>Però ara, quan al pati de classe veu a l'Andrés, aquest se li acosta i comença a dir-li el mateix de sempre: “prefereixes estar amb aquests amics babaus que amb nosaltres i nosaltres, això és culpa de la Mònica que t’ha menjat el cap i t’ha convençut”.</i> Una vegada feta la lectura, els alumnes han de contestar de forma individual les següents preguntes al seu diari d’emocions (20 minuts): – Per què li ha dit això l’Andrés al Pere? – Què ha fet malament el Pere? – Què ha sentit el Pere? Describeix el que ha sentit en aquest moment. – Què creus que sent cada vegada que veu l’Andrés? Una vegada respostes les preguntes, a cada grup petit els companys han de reflexionar sobre la situació presentada al text però imaginant que ells són els que han actuat com el Pere (20 minuts). Per ajudar amb la reflexió, poden contestar les següents preguntes: – Què se sent en el cos? Què passa pel cap? – Què és el que fas? Quines són les conclusions?

- Recurs pels alumnes: càpsula “Charlotte tiene la palabra”

Sessió 6

- **Llegeix el següent text de forma individual, i contesta les preguntes a continuació al teu diari d'emocions.**

En Pere està nirviós tots els dies: enguany ha deixat als seus amics i amigues de la infància i ha començat a sortir amb altres amics i amigues. A ell no li sembla gens rar que succeeixi això. Els seus amics i amigues de la infància ho eren perquè així ho va decidir la seva mare, i a més abans de deixar al grup va parlar amb ells i elles... Però ara, quan al pati de classe veu a l'Andrés, aquest se li acosta i comença a dir-li el mateix de sempre: “prefereixes estar amb aquests amics babaus que amb nosaltres i nosaltres, això és culpa de la Mònica que t'ha menjat el cap i t'ha convençut”.

–Per què li ha dit això l'Andrés al Pere?

–Què ha fet malament el Pere?

–Què ha sentit el Pere? Descriu el que ha sentit en aquest moment.

–Què creus que sent cada vegada que veu l'Andrés?

- **Una vegada hakis contestat les preguntes, imagina que has estat tu i no el Pere qui ha passat per aquesta situació: comenta amb el teu grup petit com et sentiries i què hauries fet davant la reacció de l'Andrés. Podeu emprar les següents preguntes per treballar la reflexió:**

–Què se sent en el cos? Què passa pel cap?

–Què és el que fas? Quines són les conclusions?

Annex 7. Activitats per la tercera avaluació: treball per projectes

<i>Sessió</i>	1
<i>Dia</i>	16/04/21
<i>Activitat</i>	Projecte 3
<i>Duració</i>	Setmana 12/04/21 – 16/04/21
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.), i implica diverses sessions de treball al llarg de la setmana per arribar al producte final: un <i>collage</i> d'emocions. Per preparar-nos Abans de començar les vacances de Pasqua, el docent ha d'explicar breument als alumnes l'activitat a realitzar quan tornin a classe: s'ha d'explicar que treballaran en un <i>collage</i> d'imatges que representaran diverses emocions, i per fer això hauran de dur revistes, diaris, fotografies... d'on puguin retallar cares expressant diverses emocions. Es pot emprar la següent frase introductòria: <i>És molt important que cadascun/a identifiqui i entengui les seves emocions, i igual d'important és conèixer i entendre el que està sentint la resta: amb aquesta activitat, per tant, treballarem el reconeixement d'emocions a partir d'imatges.</i> Primera sessió: hora de lliure disposició S'ha pres la primera hora de lliure disposició com a la primera sessió de treball en tornar de vacances: a aquesta sessió els alumnes han de dur els materials comentats abans de vacances per començar a treballar en el projecte. A aquesta primera sessió, els membres de cada grup petit s'organitzaran per cercar cares que mostrin clarament les emocions entre els materials aportats (30 minuts): és important que vagin identificant les emocions a mesura que les triïn per facilitar el treball posterior. Totes les emocions són vàlides, però és responsabilitat del docent revisar les imatges triades per veure si són apropiades o no. Una vegada triades les imatges, els alumnes comencen a treballar en el <i>collage</i> (20 minuts): per això, el docent és l'encarregat de dur a classe

cartolines de base pel *collage* i materials decoratius, a més de pintures, ferrament i tisores.

Segona sessió: hora de lliure disposició

La segona sessió de treball es centra en el desenvolupament i finalització del *collage* (30 minuts): els alumnes tenen llibertat per treballar en el *collage* com el grup ho desitgi, però és important promoure el treball en equip per tal que les opinions de tots els membres del grup es tinguin en compte.

Quan el *collage* s'hagi finalitzat, els alumnes han d'escriure a petits requadres de cartolina, proporcionats pel docent, les emocions de les fotografies presents a aquest per després aferrar-los sota les imatges (20 minuts).

Tercera sessió: sessió de Tutoria

A la darrera sessió, cada grup petit ha d'exposar el seu *collage* davant la classe centrant-se en les emocions expressades a les imatges seleccionades (45 minuts). Per aquesta presentació, els alumnes poden contestar les següents preguntes com a ajuda per guiar l'exposició:

- *Quin nom posarem a les emocions que expressa cada cara?*
- *Quines són les raons que generen aquestes emocions?*
- *Què li va passar perquè posi aquesta cara? Conte la història.*

- Recurs pels alumnes: fitxa explicativa del projecte 3

Projecte 3

- **Materials a dur:** fotografies, revistes, diaris
- **Exposició dels *collages*:** per orientar-vos en l'exposició del vostre *collage*, podeu respondre aquestes preguntes per preparar la vostra exposició.
  - Quin nom posarem a les emocions que expressa cada cara?
  - Quines són les raons que generen aquestes emocions?
  - Què li va passar perquè posi aquesta cara? Conte la història.

<i>Sessió</i>	2
<i>Dia</i>	07/05/21
<i>Activitat</i>	Projecte 4
<i>Duració</i>	45 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El docent comença la sessió introduint l'activitat amb el següent enunciat: <i>És imprescindible estar content amb un mateix i tenir-se estima per a acceptar a la resta i perquè la resta ens accepti. És important saber valorar-se un mateix: sovint tendim a subratllar el que no ens agrada de nosaltres mateixos.</i> <i>No és fàcil estar orgullós de tots els nostres aspectes positius, però l'esforç val la pena: hem d'aprendre a valorar-nos a nosaltres mateixos, perquè nosaltres puguem valorar a la resta.</i> Una vegada feta la introducció, el professor/a explica la primera part de l'activitat: a partir de les paraules presents a la fitxa a repartir als alumnes, ells i elles han de triar almenys cinc paraules que descriguin la imatge que tenen de sí mateixos; és important remarcar que si a la llista no troben paraules que els hi agradin, poden escriure idees pròpies sempre i quan siguin conceptes positius cap a la seva imatge personal (20 minuts). A partir d'aquesta selecció, el professor reparteix cartolines i pintures entre els alumnes i explica la segona part de l'activitat: cada alumne/a ha de fer un autoretrat emprant com a base un animal amb el qual s'identifiquin, i al voltant del dibuix han d'escriure les cinc o més paraules triades a la primera part de l'activitat (25 minuts). Una vegada acabats els autoretrats, els alumnes poden triar si volen penjar-los a les parets de la classe i si volen dur-los a casa.

- Recurs pels alumnes: fitxa pel projecte 4

Projecte 4

- **A continuació tens una llista amb paraules que et poden ajudar a descriure la imatge que tens de tu mateix/a. D'aquesta llista, has de triar cinc paraules per la següent activitat: si veus que cap paraula no descriu com et veus a tu mateix/a, sempre pots escriure idees teves als espais en blanc!**

Som agradable	Som divertit/da	Som tranquil/a	.....
M'estimen	Som alegre	M'esforço	.....
Visc a gust	Som interessant	Som guapo/a	.....
Som intel·ligent	Som xerrador/a	Som bromista	.....
Me faig respectar	Som ordenat/da	Som treballador/a	.....
Som un bon amic/ga	M'agrada estudiar	Som una bona persona	.....

- **A partir de les paraules que has triat, ara has de fer un autoretrat amb un animal! Tria l'animal amb el qual t'identifiquis positivament, fes un dibuix a la cartolina que t'ha donat el teu professor/a i escriu al voltant del dibuix les paraules que has escrit.**

<i>Sessió</i>	3
<i>Dia</i>	04/06/21
<i>Activitat</i>	Projecte 5
<i>Duració</i>	50 minuts
<i>Desenvolupament</i>	Aquesta activitat ha estat extreta i adaptada dels materials proporcionats per Eskolabakeguna (s.d.). El docent comença la sessió introduint l'activitat amb el següent enunciat: <i>És molt important tenir clar quins són els objectius que volem aconseguir en la vida per a avançar en el nostre procés de maduració. L'adolescència és una edat en la qual és imprescindible analitzar els nostres objectius, il·lusions o esperances, ja que es tracta d'una etapa en la qual caminem perduts.</i> Una vegada feta la introducció, el professor/a explica la primera part de l'activitat: cada alumne/a explicarà si alguna vegada s'ha plantejat algun objectiu o repte per a millorar la seva vida (10 minuts), i després classificaran els seus objectius a la taula proporcionada pel professor/a (20 minuts). Per facilitar el treball, el professor/a donarà quatre categories de classificació: estudis, caràcter, família i amics; a partir d'aquestes quatre categories, els alumnes han de classificar els seus objectius i reptes i especificar el nivell d'importància que tenen. Una vegada feta la classificació, el professor explica la segona activitat: de tots els objectius o reptes que han escrit, els alumnes han de triar els tres que considerin de major importància, els han d'escriure a la segona fitxa proporcionada pel professor/a i han de contestar les preguntes proposades (30 minuts). Així, els alumnes treballaran l'autonomia personal i el treball emocional amb la creació de metes per aconseguir els seus objectius.

- Recurs pels alumnes: fitxa de la primera part del projecte 5

Projecte 5: primera part

- **A les següents taules, escriu dos objectius o relacionats amb cada tema (família, amics, escola, caràcter) i la importància que tenen per tu a una escala de 1 a 5: no fa falta que siguin coses difícils, només un objectiu que vulguis acomplir!**

OBJECTIUS I REPTES RELATIUS ALS ESTUDIS	IMPORTÀNCIA
Exemple: no estudiar durant l'estiu.	5
.....	.....
.....	.....
OBJECTIUS I REPTES RELATIUS AL CARÀCTER	IMPORTÀNCIA
Exemple: aprendre a demanar ajuda.	3
.....	.....
.....	.....
OBJECTIUS I REPTES RELATIUS A LA FAMÍLIA	IMPORTÀNCIA
Exemple: discutir menys a casa.	4
.....	.....
.....	.....
OBJECTIUS I REPTES RELATIUS ALS AMICS	IMPORTÀNCIA
Exemple: sortir més amb els meus amics.	3
.....	.....
.....	.....

Projecte 5: segona part

- A partir de tots els objectius que has escrit a la fitxa anterior, tria els tres més importants i respon per cada un les preguntes a continuació.

OBJECTIU 1

Com puc aconseguir aquest objectiu? Quins mètodes puc emprar?

.....

.....

Quins obstacles puc trobar?

.....

.....

OBJECTIU 2

Com puc aconseguir aquest objectiu? Quins mètodes puc emprar?

.....

.....

Quins obstacles puc trobar?

.....

.....

OBJECTIU 3

Com puc aconseguir aquest objectiu? Quins mètodes puc emprar?

.....

.....

Quins obstacles puc trobar?

.....

.....

Annex 8. Rúbriques d'avaluació dels debats i del treball en grups petits.

RÚBRICA PER AVALUACIÓ DE DEBATS				
CRITERIS	NOVELL	APRENT	AVANÇAT	EXPERT
Habilitats socials	No respecta el torn d'altres alumnes o equips (interromp, insulta, crida...) i no escolta les altres intervencions.	A vegades respecta el torn d'altres alumnes o equips (interromp, insulta, crida...) i escolta les altres intervencions.	La major part del debat respecta el torn d'altres alumnes o equips i escolta les altres intervencions.	Sempre ha respectat el torn d'altres alumnes o equips i escolta les altres intervencions.
Argumentació	No empr arguments ni exemples per reforçar l'idea o postura a defensar.	Argumenta l'idea o postura a defensar amb informació mínima.	Argumenta l'idea o postura a defensar amb informació i alguns exemples.	Argumenta l'idea o postura a defensar amb informació i exemples en tot moment.
Organització	Expressa la informació de forma desordenada i difícil d'entendre.	Expressa la informació de forma ordenada però difícil d'entendre.	Expressa alguns punts d'informació de forma ordenada i clara.	Expressa tota la informació de forma ordenada i clara.
Treball en equip	Els components de l'equip no han col·laborat per preparar el debat.	Només una part de l'equip ha preparat les opinions o informació pel debat.	Tot l'equip ha preparat informació pel debat, però insuficient.	Tot l'equip ha preparat informació, opinions, exemples... pel debat.

RÚBRICA PER AVALUACIÓ DEL TREBALL EN GRUP

•Escriuiu els noms dels vostres companys a les columnes de la dreta. •Per cada ítem, assignau una puntuació de 0 (Mai) a 5 (Sempre) a cada company. •Al final de la taula podeu demanar als vostres companys com millorarien en els ítems amb la puntuació més baixa.					
Treball en equip					
Fa aportacions interessants durant el treball en grup.					
Escolta les vostres opinions i idees.					
Participa activament al desenvolupament de l'activitat.					
Organitza el treball del grup, el lidera.					
Falta a classe.					
No escolta les vostres opinions i imposa la seva.					
No participa a les activitats de classe.					
Relació amb els companys					
Ajuda als companys de grup quan ho necessiten.					
Es preocupa pel bon funcionament del grup.					
Anima als companys i reconeix el treball fet.					
Motiva als companys quan es troben amb un repte.					
No mostra interès pels membres de l'equip.					
Desmotiva als companys.					
No respecta als companys de grup.					
No ajuda quan un company ho necessita.					
Treball de classe					
Treballa sense que el professor/a li digui res.					
Mostra interès per l'activitat a realitzar.					
Dóna el millor de sí mateix.					
No s'implica en l'activitat a realitzar.					
Es distreu i deixa de treballar.					

A partir dels comentaris dels teus companys, en què pots millorar?

• _____ pot millorar en _____

• _____ pot millorar en _____

• _____ pot millorar en _____

• _____ pot millorar en _____

• _____ pot millorar en _____

Annex 9. Prova de comprensió lectora a passar als alumnes.

Pruebas de comprensión lectora

Texto para leer: *Perros, los mejores amigos del cazador* (Javier Flores)

Hace aproximadamente 27.000 años, nuestros ancestros probablemente ya utilizaban perros para perseguir y abatir mamuts. Es más, estos canes, domesticados a partir de lobos especialmente curiosos que se acercaban a los asentamientos humanos en busca de comida, incluso eran honrados cuando fallecían. Eso al menos cree la antropóloga Pat Shipman, profesora emérita de la Universidad Estatal de Pensilvania, que ha impulsado un estudio titulado *How do you kill 86 mammoths?*, en el que destaca la importancia de estos animales en las partidas de caza prehistóricas.

El hallazgo de un gran hueso, probablemente de mamut, colocado entre las fauces de un perro, una ceremonia que fue realizada tras la muerte del cánido, en un yacimiento de Predmostí, en la actual República Checa, parece sustentar la hipótesis de la investigadora. Esta indica, además, que aunque los humanos cazaban estos proboscidios extintos desde épocas remotas, se ha descubierto que entre 45.000 y 15.000 años antes de nuestra era surgieron numerosos enclaves en los que se han encontrados muchísimos restos óseos de ellos, en algunos casos pertenecientes a cientos de ejemplares.

Shipman apunta que la mayoría no fueron víctimas de accidentes o desastres naturales. En su opinión, debió desarrollarse una nueva técnica de caza que permitió capturarlos más fácilmente. De hecho, un equipo de expertos coordinado por la paleontóloga Mietje Germonpré, del Real Instituto Belga de Ciencias Naturales, ha determinado que los fósiles de carnívoros que han aparecido en muchos de esos asentamientos pertenecen a grandes perros, y no a lobos, como se sospechaba. “Ayudaban a los cazadores a encontrar antes a la presa y podían rodear a los animales más grandes y retenerlos en un punto hasta que los humanos se hacían cargo de la situación. Todo ello aumentaba las posibilidades de éxito de la cacería”, señala Shipman. “Podían transportar las piezas hasta lugar seguro o proteger los restos de otros depredadores si esto no era posible, lo que permitía a los cazadores acampar in situ. De este modo, realizaban más capturas, aumentaban su ingesta de proteínas, reducían su gasto energético y la población podía crecer con mayor facilidad”, señala.

1) Según el texto, ¿desde cuándo se utilizan perros para cazar?

- A. Desde los orígenes del hombre.   C. Desde hace 27.000 años.
B. Desde hace 45.000 años.   D. Desde la Edad Media.

2) ¿A qué animales alude el texto al referirse a los proboscidios extintos desde épocas remotas?

- A. Lobos.   C. Cánidos.
B. Mamuts.   D. Homínidos.

3) Escribe algunas ayudas que proporcionaban los perros a los cazadores prehistóricos.

4) La caza con perros permitió al hombre prehistórico...

- A. acabar con las poblaciones de mamuts.   C. vivir en poblados.
B. aumentar la población de humanos.   D. domesticar a los lobos.

5) ¿Por qué en el primer párrafo aparece en cursiva el título del estudio realizado por la antropóloga Pat Shipman de la Universidad de Pensilvania?

- A. Porque el artículo lo publica una   C. Porque su autora no es española.
  universidad extranjera.
B. Porque quiere destacarse en el texto.   D. Porque está escrito en inglés.

Annex 10. Rúbrica d'avaluació de la ressenya dels llibres.

RÚBRICA PER AVALUACIÓ DE LA RESSENYA				
CRITERIS	NOVELL	APRENT	AVANÇAT	EXPERT
Resum del llibre	No ha fet el resum del llibre. Ha fet un resum massa llarg.	Ha fet un resum pobre, sense finalitzar-ho.	Ha fet un resum que inclou totes les parts del llibre.	Ha fet un resum adequat, plasmanent lo més important del llibre.
Crítica	No ha fet la crítica.	Fa una crítica curta, sense justificació.	Fa una crítica amb arguments.	Fa una bona crítica, amb arguments i exemples per justificar-los.
Organització i presentació	El text no està organitzat per paràgrafs separats. Expressa la informació de forma desordenada i difícil d'entendre.	El text mostra paràgrafs però amb informació desordenada i difícil d'entendre.	El text mostra alguns paràgrafs amb informació ordenada. Expressa alguns punts d'informació de forma ordenada i clara.	El text està organitzat en paràgrafs amb la informació ordenada. Expressa tota la informació de forma ordenada i clara.

Annex 11. Fitxa d'autoavaluació de la competència lectora.

AUTOAVALUACIÓ: Has acabat el llibre, i ara què?
• Respon les següents preguntes sense pressa, afegeix reflexions si vols.   • Intenta ser el més sincer possible!   • Pots emprar el teu diari d'emocions si no te'n recordes d'alguna cosa.
1) T'ha agradat el llibre? Quina part t'ha agradat més?
2) Has tingut dificultats per entendre el llibre? Hi ha hagut alguna part que t'ha costat més?
3) De totes les activitats realitzades, quina t'ha agradat més? I la que menys?
4) Creus que has après alguna cosa al llarg de la lectura?
5) Tens ganes de llegir el següent llibre?
6) Creus que pots millorar en alguna cosa per les pròximes sessions de treball i lectura?

Annex 12. Llista d'autoavaluació del diari d'emocions.

CHECKLIST PEL TEU DIARI D'EMOCIONS	
• Per cada categoria, marca amb una creu les característiques que el teu diari compleix. • Al final de la llista pots escriure alguna cosa a millorar!	
Format del diari	
El diari té una portada amb les característiques que va explicar el professor/a.	☐
El diari té una portada senzilla a la primera pàgina.	☐
El diari no té portada.	☐
Les pàgines estan numerades.	☐
Les pàgines no estan numerades.	☐
Les pàgines estan numerades i tinc un índex.	☐
Cada vegada que fem una activitat a classe, apunto la data i el nombre de sessió.	☐
No apunto la data o el nombre de sessió.	☐
Cada vegada que faig una reflexió, apunto la data d'aquell dia.	☐
Presentació	
La meva lletra és fàcil d'entendre.	☐
Les pàgines no tenen taques de tinta o de llapis.	☐
És difícil entendre la meva lletra.	☐
Les pàgines tenen taques, estan doblegades...	☐
Tinc cura del diari, no està romput.	☐
Alguna part del diari està rompuda (portada, pàgines).	☐
Component emocional	
Empro el diari per apuntar emocions, reflexions, idees...	☐
No empro el diari més enllà de lo necessari.	☐
Alguna cosa que pots millorar?	

Annex 13. Rúbrica d'avaluació dels projectes de la tercera avaluació.

RÚBRICA PER AVALUACIÓ DELS PROJECTES GRUPALS				
CRITERIS	NOVELL	APRENT	AVANÇAT	EXPERT
Recursos per l'activitat	No he emprat els recursos proporcionats (fitxes, taules...).	He emprat alguns dels recursos proporcionats.	He emprat la major part dels recursos proporcionats.	He emprat tots els recursos proporcionats
Materials per l'activitat	No he dut els materials necessaris per l'activitat.	He dut alguns materials per l'activitat.	He dut la major part dels materials per l'activitat.	He dut tots els materials per l'activitat.
Dinàmica de grup	No he treballat amb el meu grup. No he escoltat les seves opinions.	He treballat mínimament amb el meu grup. A vegades he escoltat les seves opinions.	He treballat la major part del temps amb el meu grup. He escoltat la major part de les seves opinions.	He treballat tota la sessió amb el meu grup. He escoltat les seves opinions tot el temps.
Producte final	El producte final no està relacionat amb l'activitat.	El producte final està relacionat amb l'activitat però no expressa la finalitat d'aquesta.	El producte final reflecteix la finalitat de l'activitat amb informació mínima.	El producte final reflecteix la finalitat de l'activitat amb informació, exemples, imatges...
Producció emocional	El producte final no treballa les emocions.	El producte final treballa les emocions mínimament.	El producte final treballa les emocions en gran mesura.	El producte final treballa molt les emocions.
Altres:	_____			

RÚBRICA PER AVALUACIÓ DELS PROJECTES GRUPALS

Escriu als requadres blaus els noms dels teus companys de grup, i per cada criteri especifica quin nivell de la rúbrica els assignaries. Després podeu comentar els resultats entre vosaltres per pensar maneres de millorar!

CRITERIS	_____	_____	_____	_____
Recursos per l'activitat				
Materials per l'activitat				
Dinàmica de grup				
Producte final				
Producció emocional				
Altres: _____				

RÚBRICA PER AVALUACIÓ DELS PROJECTES INDIVIDUALS

CRITERIS	NOVELL	APRENENT	AVANÇAT	EXPERT
Recursos per l'activitat	No he emprat els recursos proporcionats (fitxes, taules...).	He emprat alguns dels recursos proporcionats.	He emprat la major part dels recursos proporcionats.	He emprat tots els recursos proporcionats
Materials per l'activitat	No he dut els materials necessaris per l'activitat.	He dut alguns materials per l'activitat.	He dut la major part dels materials per l'activitat.	He dut tots els materials per l'activitat.
Treball individual	M'ha costat molt treballar individualment.	He tingut alguns problemes per treballar individualment.	He tingut pocs problemes per treballar individualment.	No he tingut cap problema per treballar individualment.
Producte final	El producte final no està relacionat amb l'activitat.	El producte final està relacionat amb l'activitat però no expressa la finalitat d'aquesta.	El producte final reflecteix la finalitat de l'activitat amb informació mínima.	El producte final reflecteix la finalitat de l'activitat amb informació, exemples, imatges...
Producció emocional	El producte final no treballa les emocions.	El producte final treballa les emocions mínimament.	El producte final treballa les emocions en gran mesura.	El producte final treballa molt les emocions.
Altres: _____				

Annex 14. Qüestionaris d'avaluació de la proposta aplicada.

QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ: ALUMNES

- 1) T'ha agradat llegir al llarg d'aquest curs?**

- 2) Quin dels llibres treballats t'ha agradat més?**

- 3) Tens costum de llegir fora de classe? Creus que d'ara en endavant llegiràs més?**

- 4) Indica de l'1 (Deficient) a 5 (Molt bo) el teu nivell de competència lectora després d'aquest any de treball.**

- 5) En quines assignatures la lectura t'ha ajudat a aprendre?**

- 6) Consideres que la teva competència emocional (entendre emocions, desenvolupar empatia, escoltar els altres...) ha millorat? Com?**

- 7) Creus que aquest projecte ha pertorbat el ritme d'altres classes? Hauries preferit no realitzar-ho?**

QÜESTIONARI D'AVUACIÓ: PROFESSORS

- 1) Què t'ha semblat aquest projecte?

- 2) Quin dels llibres treballats t'ha agradat més?

- 3) Consideres aquest projecte massa complicat pel nivell de Primer d'ESO?

- 4) L'aplicació del projecte ha pertorbat les teves classes? Com?

- 5) Els alumnes estaven distrets a classe després de la lectura inicial?

- 6) Has notat algun canvi en la competència emocional dels alumnes? I en la competència lectora?

- 7) Consideraries tornar a participar en aquest projecte l'any vinent?

QÜESTIONARI D'AVAUACIÓ: FAMÍLIES

- 1) El seu fill/a llegeix a casa per iniciativa pròpia?**

- 2) Ha notat algun canvi en els hàbits lectors del seu fill/a des del començament d'aquest projecte?**

- 3) Alguna vegada han xerrat a casa sobre aquest projecte? Què vos ha semblat?**

- 4) Ha notat algun canvi en les emocions del seu fill/a des del començament del projecte?**

- 5) El seu fill/a xerrava dels seus sentiments i emocions a casa abans de començar el projecte? I ara?**